L. s. 776/882.

Protokół

14. posiedzenia, V. sesyi, IV. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 28. Września 1882.

Początek o godzinie 11. minut 30 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy Dr. Mikołaj Zyblikiewicz.

Sekretarze: posłowie Czaykowski Alfons, Jasiński Józef, Stadnicki Jan.

Obecnych posłów 110.

Ze strony c. k. Rządu: Wiceprezydent c. k. Namiestnictwa Filip Zaleski.

Marszałek otwiera posiedzenie i oznajmia, że protokół z 13. posiedzenia jest w kancelaryi sejmowej do przejrzenia złożony.

Marszałek zawiadamia Izbę, iż udzielił p. Słoneckiemu urlopu na 8 dni.

Sekretarz Jasiński Józef odczytuje treść petycyj od Nr. 419 do 450, wniesionych do Wysokiego Sejmu po dzień 28. Września 1882, a przydzielonych następującym komisyom: edukacyjnej Nr. 419, 444; kolejowej Nr. 420 do 423; kultury krajowej Nr. 424, 425; administracyjnej Nr. 426; drogowej Nr. 427; Wydziałowi krajowemu jako komisyi Nr. 428, 429; petycyjnej Nr. 430, 434, 442, 443; budżetowej Nr. 431 do 433, 435, 436, 446; podatkowej: Nr. 437 do 441, 448, 449; prawniczej Nr. 447.

Do petycyi włościan z Błażowej i Piątkowej z zażaleniem na postępowanie Banku włościańskiego Nr. 445 przemawia p. ks. Buchwald — i uprasza o odczytanie całej petycyi.

Izba uchwala przystąpić do odczytania tej petycyi.

Do petycyi komitetu dla niesienia pomocy pogorzelcom w Tarnorudzie o wsparcie Nr. 450 czyni wniosek P. Grocholski, ażeby wziąść tę petycyę natychmiast pod obradę.

Marszałek oświadcza, iż wniosek ten podda później pod głosowanie.

P. ks. Buchwald wnosi, ażeby petycyę włościan gmin Błażowej i Piątkowej odesłać do komisyi prawniczej, a po przemówieniu p. Krukowieckiego wnosi p. ks. Sawa, ażeby petycya ta zamieszczoną była w protokole sejmowym w całej osnowie.

Izba uchwala wniosek p. Sawy i wniosek p. Buchwalda przekazania tej petycyi komisyi prawniczej.

Marszałek poddaje pod rozprawę wniosek naglący p. Grocholskiego o przystąpienie do drugiego czytania petycyi komitetu dla niesienia pomocy pogorzelcom w Tarnorudzie.

Izba uchwala wniosek ten bez rozpraw, poczem p. Grocholski wnosi ażeby pogorzelcom gminy Tarnorudy 300 zł. zapomogi udzielić.

Izba uchwala ten wniosek bez rozpraw.

P. Czartoryski wnosi imieniem komisyi kultury krajowej, ażeby petycya spółki wodnej do regulacyi Brnia starego i Wiszni z dopływami o zapomogę na prowadzenie robót w r. 1883. Nr. pet. 296 — przydzielona komisyi kultury kraj. odstąpioną została komisyi budżetowej.

Izba uchwala ten wniosek.

Przystąpiono do porządku dziennego.

Pierwszym punktem jest pierwsze czytanie wniosku posła Wasilewskiego w przedmiocie ściślejszego wykonywania przepisów o czeladzi służbowej.

P. Wasilewski wniosek swój motywuje i wnosi, ażeby został przekazany komisyi administracyjnej.

Izba uchwala ten wniosek.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego, w przedmiocie przemysłu domowego i drobnego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński prostuje mylkę druku na stronie 6 — 2 ustęp — wiersz 6 po słowach »na pokrycie kosztów« ma przyjść „założenia szkoły.“

Na wniosek sprawozdawcy odsyła Izba to sprawozdanie do komisyi kultury krajowej.

Następuje sprawozdanie Wydziału krajowego o petycyi pogorzelców gminy Wierzchnia, o zapomogę.

Sprawozdawca poseł Podlewski odczytuje to sprawozdanie i wnosi udzielenie zapomogi gminie Wierzchni 500 zł.

Izba uchwala ten wniosek bez rozpraw.

Następuje wybór komisyi górniczej z 7 członków składać się mającej.

Na skrutatorów zaproszeni pp: Bieliński, Dydyński, Gorajski, Kaczała, Lityński, Łukasiewicz Alexander, Max

Następnie przystąpiono do wyboru 2 członków do komisyi podatkowej.

Do skrutynium zaproszeni pp. Ochrymowicz, Rey, Rozwadowski, Popiel Jan, Kułaczkowski, Scipio, Żywicki.

Marszałek zawiesza posiedzenie na kwadrans.

Po przerwie ogłasza p. Ochrymowicz wynik wyboru 2 członków do komisyi podatkowej.

Głosujących było 82 — absolutna większość 43 — wybrani zostali pp. Starowiejski 74, Michałowski Józef 50 głosami.

P. Łukasiewicz ogłasza wynik wyboru do komisyi górniczej.

Wybrani zostali pp. Gorayski 72, Fedorowicz 74, Wohlfarth 73, Radziszewski 71, Jasiński Józef 73, Romer 71, Jocz 62. głosami.

Przystąpiono dalej do sprawozdania komisyi administracyjnej o przedłożeniu c. k. Rządu w przedmiocie kwaterunku wojskowego i o petycyach o pożyczki na budowę koszar.

Sprawozdawca poseł Pilat odczytuje to sprawozdanie z następującym wnioskiem komisyi.

Wysoki Sejm raczy powziąć następujące uchwały:

I. Sejm przechodzi do porządku dziennego nad projektem rządowym do ustawy o równym podziale ciężaru kwaterunku wojskowego.

II. Sejm podwyższa kwoty przeznaczone uchwałą sejmową z 21. Października 1881 r. na udzielanie bezprocentowych pożyczek w latach 1883 i 1884 na budowy koszar dla stałej załogi lub na przemianę na takie koszary budynków mających obecnie inne przeznaczenie z 60.000 zł. rocznie — na 120.000 zł. rocznie.

III. Przekazane Komisyi administracyjnej do sprawozdania petycye pod l. 134, 363, 364, 415 i 461 miast Lwowa, Przemyśla, Brodów, Tarnopola, Śniatynia i Trembowli o pożyczki bez-

procentowe z funduszu krajowego na budowę koszar, przekazuje Sejm ze względu na powyższą uchwałę Wydziałowi krajowemu do urzędowego załatwienia.

Co do petycyi miasta Żółkwi pod l. 160 o rozszerzenie uchwały sejmowej z 21. Października 1881 r. na wystawione już przedtem budowle wojskowe, Komisya administracyjna ze względu na to, że celem powyższej uchwały jest pomnożenie istniejących obecnie koszar wojskowych, wnosi:

„Sejm przechodzi nad petycyą gminy Żółkwi do porządku dziennego."

W rozprawie ogólnej przemawia Komisarz rządowy — Wiceprezydent c. k. Namiestnictwa Filip Zaleski.

W rozprawie ogólnej zabiera głos p. Fruchtmann i czyni wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie komisyi administracyjnej w sprawie kwaterunku wojskowego zwraca się tejże komisyi z poleceniem, by sprawę tę ponownie wzięła pod obradę i na podstawie przedłożenia rządowego nowe wnioski przedłożyła.

Po przemówieniu pp. Chrzanowskiego, Grocholskiego i Krukowieckiego przemawia p. Zucker za przedłożeniem rządowem i wnosi aby Wysoki Sejm przyjął to przedłożenie za podstawę obrad.

Po przemówienin pp. Fruchtmanna, Krukowieckiego i sprawozdawcy uprasza p. Chrzanowski o podzielenie głosowania nad odraczającym wnioskiem p. Fruchtmanna a mianowicie ażeby najprzód głosować nad nim z opuszczeniem słów „na podstawie przedłożenia rządowego."

Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek p. Fruchtmanna z opuszczeniem powyższych słów.

Izba odrzuca ten wniosek poczem Marszałek oświadcza że tem odpada głosowanie nad opuszczonemi słowami, powyżej wymienionemi.

Po przemówieniu pp. Zuckra i Grocholskiego przyjmuje Izba ustęp I. wniosku komisyi.

Przy rozprawie szczegółowej nad ustępem II. wniosku komisyi przemawia p. Krukowiecki za opuszczeniem wyrazu „bezprocentowych."

Po przemówieniu pp. Romanowicza i Grocholskiego uchwala Izba przy podzielonem głosowaniu najprzód ustęp II. wniosku komisyi z wypuszczeniem słowa „bezprocentowych" a następnie uchwala przyjąc słowo „bezprocentowych."

Izba uchwala dalej ustęp III. wniosku komisyi alineę pierwszą, drugą i trzecią, bez rozpraw.

Następuje dalej z porządku sprawozdanie komisyi administracyjnej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy budowniczej dla miasta Lwowa.

Sprawozdawca poseł Madeyski uwolniony na wniosek p. Bartmańskiego, od czytania sprawozdania odczytuje następujący wniosek komisyi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić: Przedłożony przez Wydział krajowy sprawozdaniem z 22. sierpnia 1882 do L 40.802 projekt do ustawy budowniczej dla kr. stoł. miasta Lwowa.

Ustawa z dnia .... obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawierająca ustawę budowniczą dla kr. stoł. miasta Lwowa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Król. stoł. miastu Lwowu nadaję załączoną ustawę budowniczą.

Art. II.

Równocześnie z działalnością tej ustawy tracą moc obowiązującą dla miasta Lwowa dotychczasowe ustawy i rozporządzenia budownicze.

Ustawa niniejsza nie narusza jednakże w niczem postanowień ustaw odrębnych dla szczególnych rodzajów budowli, jak budowli wodnych i t. p., również i przepisów tyczących się budowli dla celów wojennych i budowli kolejowych.

Do innych budowli przez Państwo, Kraj lub fundusze publiczne pod zarządem Państwa zostające, wykonywanych dla celów publicznych, przepisy ustawy niniejszej mają mieć zastosowanie z tą jednakże odmianą, że budowle te nie będą zawisłe od udzielenia konsensu budowniczo-policyjnego w myśl wspomnionych przepisów.

Przy budowlach w pobliżu kolei żelaznych powinny być zachowane przepisy szczegółowe, tyczące się oddalenia budowli od kolei i sposobu wykonania takowej.

Art. III.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Dział I.

O pozwoleniu na budowę.

Budowy, na które pozwolenie urzędowe (konsens) jest potrzebne.

§. 1. Pozwolenia urzędowego (konsensu) potrzeba na wykonanie nowych budowli, przebudowanie, powiększenie lub rozebranie częściowo lub w całości budynków istniejących, przedsiębranie w budynkach istniejących takich zmian, które oddziaływują na moc i trwałość budynków, na stosunki sanitarne lub bezpieczeństwo ogniowe, albo z któremi jest połączone przeobrażenie frontu, lub wreszcie, które wywierają wpływ na prawa sąsiadów — na budowę studzien, wodociągów, zbiorników na wodę lub nawóz, kanałów, jam kloacznych, przedsiębranie robót w ogólności, z któremi wykopy ziemne są połączone, odgraniczenie gruntów od ulic i placów publicznych, i tym podobne roboty.

Budowy, na które wystarcza doniesienie miejskiemu Urzędowi budowniczemu.

§. 2. Przy zmianach budowlanych, które nie należą do rodzaju robót w §. 1. przytoczonych, wystarcza, jeżeli osoba do kierowania lub wykonania odnośnych robót w myśl ustaw obowiązujących upoważniona, zawiadomi poprzednio miejski Urząd budowniczy przez zapisanie przedsiębrać się mającej roboty w księgach na ten cel przeznaczonych.

Urząd budowniczy mocen jest wstrzymać wykonanie robót, któreby uznał jako ulegające przepisom §. 1. i zażądać przedłożenia w myśl §. 7. niniejszej ustawy.

Przy naprawach, które nie wprowadzają zmiany w ogólnym stanie budynku i których celem jest tylko utrzymanie w dobrym stanie poszczególnych przedmiotów, nie wymaga się żadnego uwiadomienia.

Oznaczenie linii regulacyjnej i poziomu przy istniejących ulicach, drogach i placach publicznych.

§. 3. Jeżeli przedmiot budowy, czy to budynek, czy odgraniczenie, licować ma do ulicy, drogi lub placu publicznego, należy przed wniesieniem do Magistratu podania o konsens zapewnić się, czy kierunek dotychczasowej linii frontowej albo dotychczasowego poziomu nie ulegnie zmianie, według ogólnego planu regulacyjnego całego miasta, który to plan w urzędzie budowniczym do użytku stron interesowanych stale będzie wyłożony.

Gdyby zmiana taka nastąpić miała, należy wnieść do Magistratu podanie o oznaczenie linii regulacyjnej, a względnie oznaczenie poziomu dla stawiać się mającego budynku, z załączeniem właściwych planów w dwóch egzemplarzach, a mianowicie:

sytuacyjnego w takiej rozciągłości, aby regulacya dokładnie mogła być rozpoznaną, i niwelacyjnego, które to plany podług skali w §. 9.

ustanowionej mają być sporządzone i dokładnie w miarze metrycznej kotowane.

Linię regulacyjną i wysokość poziomu oznacza urząd budowniczy na miejscu.

Jeżeli linia regulacyjna i wysokość poziomu są już ustanowione, natenczas załatwienie podania ma być doręczone stronie w przeciągu dni 20, jeżeli zaś dopiero osobno muszą być ustanowione, w przeciągu dni 30.

Gdyby terminy powyższe nie mogły być zachowane, należy w tym samym czasie zawiadomić stronę o powodach zwłoki.

Odszkodowanie przy zmianie linii frontowej w istniejących drogach, ulicach i placach.

§. 4. Jeżeli w skutek ustanowienia linii regulacyjnej okaże się potrzeba, ażeby przedmiot budowy, który ma być z gruntu wzniesiony, dobudowany lub przebudowany, został po za dotychczasową linię frontową naprzód wysunięty lub w tył cofnięty, natenczas w pierwszym przypadku obowiązany jest podający o konsens, zaś w drugim przypadku obowiązaną jest gmina m. Lwowa nabyć część gruntu położoną pomiędzy dawniejszą linią frontową, a nową linią regulacyjną.

Gdyby co do ceny wynagrodzenia ugoda dobrowolna nie przyszła do skutku, cena ta będzie oznaczoua przez sądowe oszacowanie.

Postanowienie względem kierunku linii regulacyjnej należy wyłącznie do zakresu władz autonomicznych, zaś orzeczenie o obowiązku odstąpienia gminie części gruntu na publiczną drogę, ulicę lub plac, do zakresu krajowej władzy politycznej.

Jeżeli postanowienie względem kierunku linii regulacyjnej stało się prawomocnem, może być konsens na zamierzoną budowę udzielony, chociażby cena wynagrodzenia za odstąpić się mającą część gruntu nie była jeszcze ustanowioną i uiszczoną, jak skoro w sposób odpowiedni ubezpieczoną zostanie cena oznaczona przez władzę budowniczą na podstawie oszacowania przez dwóch rzeczoznawców dokonanego.

Podział gruntu pod budowle i otwarcie nowych ulic.

§. 5. Jeżeli grunt pod budowle na żądanie właściciela ma być podzielony na części, należy przed wniesieniem podania o konsens na budowę uzyskać potwierdzenie planu działów.

Tym celem należy przedłożyć plany sytuacyjne w dwóch egzemplarzach i oznaczyć w takowych z podaniem miar czarnym kolorem granice całej podzielić się mającej realności, zaś czerwonym kolorem granice utworzyć się mających parcel; prócz tego należy podać na planach wymiar całej realności przed podziałem, jakoteż wymiar poszczególnych nowych parcel.

Właściciel realności, która na jego żądanie ma być podzieloną na części, winien odstąpić bezpłatnie z tej realności grunta potrzebne na utworzerzenie, w celu przeprowadzenia zamierzonego podziału realności, nowych placów, dróg i ulic, oraz na sprostowanie lub rozszenie istniejących, jednakże do szerokości tychże nie większej jak 20 metrów.

Zezwolenie na podział realności traci swoją ważność, jeżeli do lat trzech od dnia doręczenia odnośnego konsensu zabudowanie wydzielonych parcel nie zostało rozpoczęte, lub podział w księgach gruntowych nie został przeprowadzony.

Otwarcie nowych lub rozszerzenie istniejących ulic w interesie komunikacyi publicznej.

§. 6. Gdyby uznaną została potrzeba otwarcia dla publicznej komunikacyi nowej drogi, placu lub ulicy przez grunta prywatne bądź puste, bądź zabudowane, lub też rozszerzenia albo sprostowania istniejącej drogi, placu lub ulicy, obowiązany jest właściciel odnośnej realności odstąpić potrzebną na ten cel część gruntu za wynagrodzeniem, a nawzajem służy mu prawo nabyć od gminy na własność część gruntu pozostałą z drogi, placu lub ulicy.

Uznanie potrzeby powyższej należy do zakresu władz autonomicznych, zaś orzeczenie o powyższym obowiązku właścicieli, do zakresu krajowej władzy politycznej.

Gdyby w obydwu powyższych przypadkach ugoda dobrowolna co do ceny wynagrodzenia nie przyszła do skutku, cena ta będzie oznaczona przez sądowe oszacowanie.

Podanie o pozwolenie na budowę (konsens).

§. 7. Przed rozpoczęciem budowy należy wnieść do Magistratu podanie o pozwolenie na budowę (konsens) z załączeniem planów w 2 egzemplarzach.

Podający obowiązany jest w razie zachodzącej wątpliwości wykazać prawo własności przedmiotu czy gruntu pod budowę przeznaczonego, albo też przedłożyć pozwolenie właściciela, a jeżeli działa w imieniu trzecich osób, tych pełnomocnictwo.

Plany na budowę.

§. 8. Plany na budowę powinny zawierać:

a) Plan sytuacyjny z uwidocznieniem położenia i granic realności do zabudowania przeznaczonej, przedmiotu budowy tamże powstać mającego, tudzież istniejących starych zabudowań, podwórz, dziedzińców i ogrodów, położenia przypierających sąsiednich realności i budynków z oznaczeniem ich właścicieli i numerów tabularnych, wreszcie ościennej ulicy, nazwy i szerokości tejże, kierunku linii frontowej, a względnie regulacyjnej. W planie tym należy wykazać także i przez odpowiednie pokotowanie uwidocznić obszar całej realności, przestrzeń jej już zabudowaną, jakoteż zabudować się mającą.

b) Plan niwelacyjny, a mianowicie przekrój podłużny i poprzeczny przez środek ulicy z dokładnem oznaczeniem liczbami wszystkich znaczniejszych wzniesień, oraz wysokości progu wejścia głównego nowej budowy.

c) Plany poziome wszystkich piętr, piwnic i poddasz, przekrój podłużny i poprzeczny, tudzież widok zewnętrzny budynku z oznaczeniem wysokości sąsiednich domów.

Na planie piwnic powinne być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, połączenia ich z kanałem głównym, ich przekrój poprzeczny i spadek, dalej ścieki wodne i studnie.

Na planie poddasza należy przedstawić wszystkie mury strychowe kominowe i ogniowe, tudzież podział poddasza, jeżeli takowe częściami na użytek mieszkańców domu ma być oddane.

Wszelkie miary czyli koty, odstępy budynku od ulicy, sąsiednich granic i zabudowań, szczególniej zaś grubości murów, wysokości ubikacyj i ich rozmiary, mają być dokładnie oznaczone liczbami według miary metrycznej.

Niezwykłe konstrukcye, mianowicie żelazne mają być przedstawione w szczegółowych rysunkach, a wytrzymałość ich obliczona w dołączonym statystycznym rachunku.

Przy wykonaniu reparacyi lub zmian częściowych wystarcza przedłożenie planu tej części budynku, w której zmiana ma być uskutecznioną.

Wszystkie plany mają być wykonane na trwałym papierze lub płótnie.

Podziałka (skala) dla planów.

§. 9. Plany sytuacyjne mają być rysowane w skali planów katastralnych, jednakże z podaniem równocześnie miary metrycznej.

W planach niwelacyjnych należy miary długości oznaczyć według skali planów sytuacyjnych, zaś miary wysokości według skali 10 razy powiększonej.

Plany na budowę mają być rysowane według miary metrycznej podług skali 1 : 100 czyli 1 cm. 1 metr.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają być rysowane podług takiej skali, aby dokładne ich rozpoznanie było możebnem, mianowicie w stosunku 1 : 10, 1 : 20, 1 : 50 i t. p.

Podpisy na planach na budowę.

§. 10. Plany przedłożone do zatwierdzenia mają być opatrzone podpisem właściciela gruntu przeznaczonego do zabudowania, albo tegoż umocowanego zastępcy, jakoteż autora planów.

Przeprowadzenie komisyi przed udzieleniem konsensu na budowę.

§. 11. Po wniesieniu podania o pozwolenie na budowę, Magistrat w najkrótszym czasie zbada projekt budowy przez komisyę złożoną z administracyjnego i technicznego urzędnika, a w razie potrzeby i fizyka miejskiego.

Do komisyi tej mają być zawezwani: właściciel przeprowadzić się mającej budowy albo jego pełnomocnik, kierujący budową, tudzież sąsiedzi. Komisya powinna odbywać się na miejscu budowy. Magistrat może jednak zarządzić komisyę w urzędzie, wszelako i w takim razie służy interesowanym stronom prawo żądania oględzin na miejscu.

Komisya starać się będzie o usunięcie przeszkód w drodze dobrowolnej ugody. Jeżeli ugoda przyjdzie do skutku, zostanie na podstawie tejże udzielony konsens na budowę, o ile takowa ze względów publicznych może być uskuteczniona. Gdyby zaś ugoda nie przyszła do skutku, rozstrzygnie władza do udzielenia konsensu na budowę powołana o podniesionych zarzutach, o ile rozstrzygnięcie to należy do zakresu jej działania, oraz orzeknie, czy i o ile ze względów publicznych zamierzona budowa może być uskutecznioną, a stosownie do tego albo odmówi konsensu na budowę, albo go udzieli z zatrzeżeniem co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego uczynionych i pod tym ostatnim względem odeszle strony na drogę sądową, pozostawiając budującemu, by się przeciw podniesionym zarzutom zastrzegł w myśl postanowień ustawy cywilnej i przepisów postępowania sądowego, a według okoliczności budowę na własne niebezpieczeństwo rozpoczął, lub rozpoczętą dalej prowadził (§. 472. procedury sądowej i §§. 340 — 342. kodeksu cywilnego).

Podniesione z tytułu prawa prywatnego zarzuty, których rozstrzygnięcie na drodze sądowej zostało zastrzeżonem, mają być w załatwieniu podania

wyraźnie wymienione. Protokół powyższego postępowania ma być podpisany przez wszystkie obecne strony.

Przepisane powyżej przeprowadzenie komisyi z przyzwaniem stron nie jest wymagane, jeżeli przedłożone plany budowy opatrzone są pisemnem zezwoleniem współwłaścicieli, dożywotników i sąsiadów.

Udzielenie konsensu. Zawiadomienie o takowym stron interesowanych. Rekursa tychże.

§. 12. Na podstawie planów w §. 7. przepisanych i rozprawy, czy też protokołu komisyi w §. 11. określonego, udziela się podającemu przy zwroie jednego egzemplarza przedłożonych i klauzulą zatwierdzenia opatrzonych planów pozwolenie na budowę (konsens) bezwarunkowo lub też z ograniczeniami bliżej poszczególnionemi.

O udzieleniu lub odmówieniu konsensu zawiadamia się podającego, tudzież wszystkie te strony, które przeciw zamierzonej budowie zarzuty podniosły. Przeciw orzeczeniu temu służy interesowanym droga rekursu. Rekurs powinien być wniesiony w przeciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia, w przeciwnym bowiem razie będzie bezwzględnie odrzucony.

Załatwienie podań o konsens na budowę ma być doręczone stronom w przeciągu dni 15, jeżeli zaś sprawa podlega rozstrzygnięciu Reprezentacyi miasta, w przeciągu dni 30.

Konsens na budowę zakładów przemysłowych lub fabryk.

§. 13. Gdy idzie o budowę dla zakładu, do którego stosują się przepisy ustawy przemysłowej, należy rozprawę o konsens na taką budowę przeprowadzić w miarę możności razem z rozpoznaniem, czy zakład taki może być dopuszczony ze względu na przepisy policyjno-przemysłowe. Jeżeli to się nie stanie, a konsens na budowę zostanie wydany niezależnie od pozwolenia na zaprowadzenie zakładu, natenczas sam ten konsens nie obejmuje tego pozwolenia, o które w takim razie starać się należy osobno.

Zakaz budowania bez konsensu albo przed uzyskaniem tegoż.

§. 14. Bez konsensu nie wolno budowy rozpoczynać. W razie rekursu orzeknie władza udzielająca konsens, czy przed rozstrzygnięciem rekursu przez właściwą władzę i pod jakiemi zastrzeżeniami budowa może być rozpoczętą lub dalej prowadzoną, a do orzeczenia tego należy zastosować się bezwzględnie.

Zastosowanie się do potwierdzonych planów. Zmiany dozwolone. Sprostowania planów.

§. 15. Od potwierdzonych planów nie wolno odstąpić bez zezwolenia władzy, chyba że idzie tylko o takie zmiany, dla których według §. 2. wystarcza doniesienie miejskiemu Urzędowi budowniczemu. W innych przypadkach należy przedłożyć do zatwierdzenia plan częściowy wykazujący zmianę planu pierwotnego.

W razie zmian większych może władza zażądać planów należycie sprostowanych i wymienić takowe na plany pierwotne.

Przechowanie potwierdzonych planów i konsensu na miejscu budowy.

§. 16. Potwierdzone plany i konsens na budowę mają być zawsze dla użytku nadzorujących organów Magistratu przechowane na miejscu budowy.

Unieważnienie konsensu.

§. 17. Konsens na budowę traci swoją ważność, jeżeli w przeciągu dwóch lat od udzielenia go, budowa nie została rozpoczętą albo po rozpoczęciu przez dwa lata była zawieszoną.

Gdyby po udzieleniu konsensu, jednakże przed rozpoczęciem jeszcze budowy, okazała się potrzebną ze względów pnblicznych zmiana potwierdzo-

nych planów, może władza konsens udzielony unieważnić, a w takim razie winien budujący postarać się o nowy konsens na budowę.

Dział II.

Przepisy szczegółowe o budowaniu.

A. Ze względu na kierownictwo budowy, tudzież na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Odpowiedzialność za wykonanie budowy.

§ 18. Wykonywaniem robót przy budowie kierować może tylko osoba upoważniona do tego w myśl ustaw obowiązujących. Kierownik budowy powinien przed rozpoczęciem tejże w księdze przeznaczonej na ten cel w Urzędzie budowniczym miejskim zapisać oświadczenie, że obejmuje odpowiedzialność za wykonanie budowy.

O każdej zmianie w osobie kierownika budowy należy donieść miejskiemu Urzędowi budowniczemu w przeciągu 24 godzin.

Nowo obejmujący kierownictwo budowy powinien w tymże czasie zapisać w Urzędzie budowniczym powyżej wskazane oświadczenie. W czasie zmiany w kierownictwie budowy, mają być roboty wstrzymane pod odpowiedzialnością właściciela budowy.

Kierujący budową odpowiada za umiejętne, dokładne i trwałe jej wykonanie, za użycie dobrych i celowi odpowiednich materyałów, za bezpieczeństwo wszelkich urządzeń pomocniczych w celu budowy przedsięwziętych i w ogóle za przestrzeganie postanowień tej ustawy, oraz wszelkich odnośnych przepisów. Przez to jednakże nie jest wykluczona odpowiedzialność innych przy wykonaniu budowy zajętych osób, o ile takowe zawiniły.

Przepisy ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

§. 19. O rozpoczęciu budowy należy zawiadomić miejski Urząd budowniczy najpóźniej 24 godzin przed jej rozpoczęciem.

Przy każdej budowie i naprawie budynku od ulicy należy ustawić znak ostrzegająee, lub w miarę potrzeby stosowne ogrodzenie, w wypadkach zaś, gdzie materyały budowlane, ziemia, narzędzia i t p. na ulicy są złożone, albo gdzie drogi i place publiczne zostały rozkopane, należy nocną porą utrzymywać przed placem budowy latarnie oświetlone, a w razie potrzeby także straż nocną.

Każdą budowę, nie wykluczając nasadzenia piątr, zmiany wiązań dachowych i t. p. w śródmieściu i w bliższych albo więcej uczęszczanych ulicach na przedmieściu, należy przed rozpoczęciem roboty na czas jej trwania zagrodzić od ulicy parkanem.

Przy budowach wykonywanych przy froncie ulicy, gdzie utrzymanie swobodnej komunikacyi pieszej mogłoby być zagrożonem, należy dla zabezpieczenia przechodniów urządzić nad chodnikiem silny dach ochronny lub ułożyć tymczasowy chodnik.

Co do opłat placowego za wysunięcie parkanu na ulicę, jako też za dozwolone wyjątkowo składanie materyałów budowlanych na ulicach i placach publicznych, obowiązuje taryfa opłaty placowego.

Składanie materyałów budowlanych, o ile takowe według poprzedzającego ustępu nie zostało wyjątkowo dozwolonem za opłatą placowego, niemniej gaszenie wapna na ulicach i placach publicznych jest zakazane. Ziemię z fundamentów wykopaną, tudzież rumowisko należy z ulic i placów publicznych bezzwłocznie uprzątnąć.

Przy rozbieraniu budynków należy dla uchylenia kurzu rozebrać się mające części poprzód zwilżać i nie wolno spuszczać rumowiska z góry inaczej, jak tylko w naczyniach lub trąbach zamkniętych; nie wolno również materyału drzewnego z dachu lub piątr na ulicę zrzucać, ale tylko spuszczać.

B. Ze względu na położenie budowy.

a) przy ulicach i placach publicznych.

Zabudowanie frontu przy ulicy.

§. 20. W ulicach głównych wolno przy froncie stawiać tylko budynki główne. budynki zaś podrzędne służące na cele gospodarcze, przemysłowe lub tym podobne, jako to: stajnie, wozownie, warstaty, magazyny i t. p., mają być umieszczone w głębi w podwórzu.

Gdyby ze względu na położenie miejscowe budynki te tylko przy froncie postawione być mogły, a względy publiczne nie stały temu na przeszkodzie, pozwolenie na to może być wyjątkowo udzielonem. Natenczas wszakże należy budynki te opatrzyć odpowiednią fasadą.

Budynki frontowe muszą przypierać bezpośrednio do siebie lub do granicy sąsiedniej, w przeciwnym razie ich odległość powinna wynosić najmniej 6 m., a wtedy fasada przyczołka domu powinna być zastosowaną do fasady frontowej.

W ulicach głównych nie wolno stawiać przy froncie domów parterowych. Gdzieby to wyjątkowo zostało dozwolonem, tam należy wyprowadzić mury w takiej grubości, aby na nie w przyszłości można nasadzić piętro.

Budynki główne należy stawiać bezpośrednio w linii frontowej ulicy, jeżeli jednak zamierzonem jest utworzenie ogrodu lub zajazdu przed nimi, może być pozwolonem cofnięcie tychże od frontu pod następującymi warunkami:

a) Budynek cofnięty powinien być tak budowanym, jak to przepisano dla domów frontowych. Wille, pięknej architektury w ogrodzie położone mogą być wyjątkowo stawiane w całości lub częściowo jako budynki parterowe.

b) Odstęp budynku od ulicy nie powinien wynosić mniej jak 6 m., na placu tym nie wolno stawiać podrzędnych budynków, jako to: budek do sprzedaży i t. p. nie wolno też używać go na skład lub w inny szpecący sposób.

c) Odgraniczenie od ulicy winno być w takim razie sporządzone ze sztachet lub krat ozdobnych.

Wysokość budynków frontowych.

§. 21. Domów mieszkalnych nie wolno budować wyżej jak na trzy piętra, nie licząc parteru.

Mezanin liczy się za piętro.

Domy jednopiętrowe mogą być wszędzie budowane przy froncie ulicy, bez względu na jej szerokość.

Domy dwu- lub trzypiętrowe wolno stawiać tylko tam, gdzie ich wysokość nie przewyższa szerokości ulicy w tem miejscu. Może być jednakże dozwolonem:

a) w miejscu, gdzie dom już istniał, budować dom nowy w wysokości dawniejszego;

b) w ulicy częściowo już zabudowanej wyprowadzić dom nowy do wysokości większej części domów tamże już istniejących.

W obydwu tych wypadkach wysokość budynku nie może przewyższać 16 metrów.

Jeżeli domy są cofnięte od frontu według warunków §. 20., wolno podnieść ich wysokość w miarę szerokości odstępu.

Wysokość budynku mierzy się od najwyższego punktu chodnika do górnej krawędzi gzymsu głównego.

Wyskoki przy frontach. §. 22. *a*) Schody przed domami, kraty i poręcze wystające, drzwi otwierające się na zewnątrz, jako też inne tego rodzaju przedmioty sięgające po za linię frontową nie są dozwolone.

b) Okna lub okiennice wychodzące na ulicę nieumieszczone w wysokości przynajmniej 3 m. nad chodnikiem, należy urządzić do otwierania na wewnątrz lub tak, aby nie sterczały na ulicę i zupełnie przylegały do muru.

c) Balkony otwarte dozwolone są tylko w ulicach mających więcej niż 10 m. szerokości, powinny być one zbudowane włącznie z poręczą z ogniotrwałego materyału. Balkony kryte dozwolone są tylko w ulicach najmniej 15 m. szerokich. Odległość ich od sąsiedzkiej realności ma wynosić najmniej 3 m., wyskok zaś nie może przewyższać 1·25 m. Długość balkonów krytych nie powinna zazwyczaj przechodzić szerokości odstępu między osiami dwóch okien, większa długość może być dozwoloną po rozpoznaniu rzeczy w każdym przypadku z osobna. Części dźwigające kryte balkony mają być sporządzone z kamienia lub żelaza.

d) Na urządzenie wystaw sklepowych, godeł, markiz i t. p. należy postarać się o pozwolenie (w pierwszym wypadku z dołączeniem planów). Wyskoki wystaw sklepowych nie powinny przewyższać 25 cm. Wszelkie godła, latarnie i t. p. powinny być umieszczone w wysokości najmniej 3 m., zaś markizy najmniej 2·25 m. nad chodnikiem, mierząc przy wiszących przedmiotach od punktu najniższego.

e) Wyskoki cokłów po za linie budowy dozwolone są przy domach frontowych aż do 10 cm. Gdyby z architektonicznych względów pożądanem było powiększenie wyskoku cokłów albo wysunięcie na chodnik ryzalitów bram ozdobnych, filarów, kandelabrów i t. p. należy na to uzyskać osobne pozwolenie.

Wyprawa ścian zewnętrznych. Fasady domów frontowych. Zmiany fasad budynków starożytnych. §. 23. Ściany zewnętrzne budynku z wyjątkiem fasad wykonanych w surowym materyale, należy wyprawić najpóźniej do lat dwóch po ukończeniu budynku. Fasady domów frontowych nie powinny sprzeciwiać się zasa-

dom dobrego gustu, albo być malowane szpecącymi lub dla wzroku szkodliwymi kolorami.

Na fasadach starożytnych budynków, które mają wartość artystyczną, archeologiczną lub pamiątkową, nie wolno wykonywać żadnych zmian bez zezwolenia władzy.

Odgraniczenie od ulicy.

§. 24. Każdą realność należy odgraniczyć od drogi publicznej. W śródmieściu i przy głównych ulicach przedmieść należy podwórza przy realnościach w głębi zabudowanych odgraniczyć od ulicy murem, ogrody ozdobnemi sztachetami, zaś plac pod budowę w częściach miasta zabudowanych przynajmniej parkanem.

W odległych i ubocznych ulicach mają być podwórza odgraniczone od ulicy przynajmniej parkanem, zaś grunta do uprawy płotem lub baryerą.

Dachy, okapy i rynny.

§. 25. Wszystkie dachy budynkow zwrócone spadkiem ku ulicy powinny być opatrzone rynnami przynajmniej 25 cm. szerokiemi, jako też rurami spustowemi z ogniotrwałego materyału Na dachach blachą krytych mają być rynny umieszczone nad okapem dachu, jednakże odstęp rynny od okapu nie powinien wynosić w najszerszem miejscu więcej jak 30 cm. Gdyby z architektonicznych lub innych względów wypadło szerokość tę przekroczyć, należy przez stosowny przyrząd zapobiedz zesuwaniu się śniegu z odstępu tego.

Rury spustowe należy prowadzić o ile możności wprost do kanału. Gdzieby to ulegało trudnościom, należy wylot umieścić najwyżej 30 cm. nad chodnikiem.

Balkony powinny być opatrzone w rynny odpowiedniej szerokości, zaś rury spustowe prowadzone po frontowej ścianie budynku.

b) W podwórzach.

Wymogi przy budowach od strony i w obrębie podwórz. Rozmiary podwórz. Świetlniki.

§. 26. Przy budowlach od strony i w obrębie podwórza należy uwzględnić wszelkie zachodzące stosunki miejscowe, kształt podwórza, położenie jego do słońca, rozmiary przypierających budynków, sposób użytkowania ubikacyj w tychże, stopień zabudowania sąsiednich realności, wymogi sanitarne, mianowicie aby każda ubikacya służąca na pobyt ludzi była zaopatrzona obficie powietrzem i światłem, wreszcie wymogi ogniowo policyjne. Przy tem uważać należy, ażeby przestrzeń niezabudowana wynosiła przynajmniej 25 prc. całego obszaru, z czego większa połowa na dziedziniec przeznaczoną być winna. Odstąpienie od tego postanowienia może być dozwolone tylko wyjątkowo przy budynkach narożnych, lub gdzie dziedzińce kilku sąsiednich realności ze sobą się stykają, albo gdzieby grunt położony przy froncie między gruntami już zabudowanymi i otoczony sąsiednimi budynkami przy zachowaniu tego postanowienia nie mógł być zabudowanym.

Świetlniki mogą służyć tylko dla ubikacyj podrzędnych i powinne mieć, jeżeli dostarczać mają światło tylko jednemu oknu w każdem piętrze, przynajmniej 6, jeżeli zaś wiecej oknom przynajmniej 10 m. kwadratowych obszaru.

Sień wchodowa. Bramy wjazdowe i przejazdy.

§. 27. Szerokość sieni wchodowej powinna wynosić najmniej 1·60 m.

W realności, w której istnieją zabudowania na podwórzu, albo mogą w myśl §. 26. powstać w przyszłości, należy urządzić bramę wjazdową we frontowym domu.

Szerokość takiej bramy powinna wynosić najmniej 2·20 m.

Jeżeli w jednej i tej samej realności jest kilka podwórz, powinny być urządzone z jednego do drugiego przejazdy o wskazanych wymiarach.

Brukowanie, względnie szutrowanie podwórz.

§. 28. Dziedzińce i podwórza, o ile na ogród nie są używane, należy wybrukować albo wyszutrować, w miarę potrzeby wyasfaltować i urządzić na nich brukowane ścieki dla odprowadzenia wody deszczowej.

Studnie.

§. 29. Studnie w obrębie realności, założone w pobliżu zbiorników lub kanałów, powinny być zabezpieczone odpowiednio od infiltracyi. W śródmieściu, tudzież w bliższych częściach przedmieść mają być opatrzone w pompę, w odleglejszych zaś mogą być zabezpieczone parapetem, najmniej 1 metr wysokim.

Studnie zawierające wodę nie przydatną do picia dla ludzi powinny być zaopatrzone w sposób zwracający uwagę stosownym napisem ostrzegającym.

Odległość przedmiotu budowy od granic sąsiednich.

c) Przy granicach sąsiednich.

§. 30. Odległość budynków od granic sąsiednich nie ulega ze względów publicznych żadnym ograniczeniom z wyjątkiem zastrzeżeń §. 20. Postanawia się tylko, iż zbiorniki kloaczne lub nawozowe mają być oddalone od granicy sąsiedniej najmniej o 2 m. Mniejsza odległość zawisła od zezwolenia sąsiadów.

C. Ze względu na użytkowanie.

Ogólne wymogi dla domów mieszkalnych.

§. 31. Budynki przeznaczone na zamieszkanie powinny być tak zbudowane, aby ani bezpieczeństwu nie zagrażały, ani zdrowia mieszkańców nie narażały. Powinny przeto być suche i zdrowe, mieć wystarczający przystęp powietrza i światła i być jak najlepiej zawarowane przeciw niebezpieczeństwu pożaru. Ściany zewnętrzne budynków tych nie powinny być wyprawiane wcześniej, jak w sześć miesięcy po pokryciu budynku dachem i po upływie jednej zimy.

Wysokość ubikacyj mieszkalnych w świetle i nad terenem. Podział poziomy piętra parterowego.

§. 32. Ubikacye, w których ludzie mieszkać, spać lub zwykle przebywać mają, powinny mierzyć najmniej 2·85 m. wysokości w świetle przy poziomych posobach, zaś gdzie takowe są sklepione najmniej 3. m. mierząc w najwyższym punkcie sklepienia. Podłoga parterowych ubikacyj powinna być wzniesiona najmniej 50 cm. nad teren. Wyjątkowo dozwala się obniżenie aż do 15 cm. dla ubikacyj, które przeznaczone są na sklepy, jeżeli pod niemi są piwnice a spód ziemny suchy, albo zabezpieczony sztucznie od zawilgocenia.

Podział poziomy piętra parterowego na dwie kondygnacye za pomocą pułapu dozwala się w lokalnościach służących na sklepy, jednakże nie wolno górnych ubikacyj zamieszkiwać, ale można używać takowych tylko na składy towarowe.

Pomieszkania w piwnicach.

§. 33. Pomieszkania w piwnicach nie są dozwolone. Wyjątek stanowi się w tych tylko przypadkach, gdzie naturalna spadzistość terenu wymaga budowy znacznie nad poziom wzniesionych i świetlistych piwnic, a raczej suterenów, albo jeżeli w domach ozdobnych z uwzględnieniem §. 20. w ogrodach

położonych, na mieszkanie dla jednej tylko familii urządzonych, ubikacye służyć mają na kuchnię i inne podrzędne cele mieszkalne.

Natenczas wszakże należy uczynić zadość następującym warunkom:

a) Spód ziemny powinien by zupełnie suchy.

b) Mury przylegające do ziemi powinny być od zawilgocenia skutecznie zabezpieczone.

c) Najmniej połowa całej wysokości piwnicy w świetle w §. 32, ustanowionej, powinna leżeć po nad przyległem terenem, zaś okno powinno mieć najmniej 1 m. wysokości.

d) Bezpośrednio na ulice nie wolno drzwi urządzać.

Pomieszkanie strychowe.

§. 34. Pomieszkania w obrębie poddasza czyli strychu nie są dozwolone. Wyjątek stanowią pojedyńcze pokoje w pałacach lub wilach ozdobnych, których dachy ze względów architektonicznych mają strome kształty i tworzą przestronne poddasza, jednakże tylko wtedy, jeżeli pałace te lub wile urządzone są na mieszkania dla jednej tylko familii i są wolno stojące, a pokoje te oddzielone są od strychu i sieni murowanemi lub przynajmniej ryglowemi i tynkowemi ścianami w myśl §. 40. i odpowiadają zresztą postanowieniom §§. 31. i 32.

Kuchnie.

§. 35. Kuchnie mają być tak umieszczane, aby z pomieszkaniem łączyły się albo bezpośrednio, albo za pomocą wewnętrznych komunikacyj, nigdy zaś przez podwórze lub ganki otwarte.

Celem wypuszczania pary i wyziewów niezdrowych mają być w kuchniach urządzone pod sufitem otwory najmniej 15 cm. w kwadrat do osobnego komina wentylacyjnego, opatrzone drzwiczkami lub żaluzyami żelaznemi.

Piwnice i drewutnie.

§. 36. Każdy dom mieszkalny powinien być opatrzony w odpowiednią ilość piwnic na pomieszczenie drzewa opałowego.

Posadzka piwnic powinna się wznosić 15 cm. po nad najwyższy stan wody zaskórnej, gdzie zaś to jest niemożebnem, powinne być piwnice nieprzepuszczalnie zbudowane.

Z piwnic nie wolno urządzać drzwi bezpośrednio na ulicę.

Gdzie wysoki stan wody zaskórnej albo techniczne przeszkody utrudniają budowę piwnic, należy w myśl §. 40. *a.* wybudować na pomieszczenie drzewa opałowego drewutnie odpowiednich rozmiarów.

Mieszkanie stróża.

§. 37. Mieszkanie stróża ma być umieszczone w parterze lub suterenie w myśl §. 33. urządzonem, w bliskości głównego wejścia do budynku, ma mieć najmniej 10 m. kwadratowych obszaru, światło bezpośrednie, zresztą ma odpowiadać w ogólności wymogom dla ubikacyj mieszkalnych postanowionym.

D. Ze względu na konstrukcyę.

Materyał i wykonanie budowy.

§. 38. Wszelkie materyały do budowy użyte, niemniej wiązania i konstrukcye powinne być takiej dobroci i wytrzymałości, jakiej wymaga cel budowy według ogólnie przyjętych i za dobre uznanych zasad technicznych. Nie wolno murować w porze, w której skutkiem mrozów zaprawa murarska traci własność spajania.

Wymiary cegieł zwykłych.

§. 39. Cegły zwykłe mają mieć po wypaleniu wymiary następujące:
29 cm. długości,
14 cm. szerokości,
6·5 cm. wysokości,

Konstrukcya ścian.

§. 40. Co do konstrukcyi ścian postanawia się:

a) Ściany zewnętrzne domów mieszkalnych, stajen i wszelkich budynków piętrowych, jako też takich, w których ogniska mają być urządzone, powinny być murowane przez wszystkie piętra z cegły lub kamienia. Budynki bez ognisk, jako to: wozownie, magazyny, drewutnie i t. p. mogą być do wysokości 5 m. mierząc od terenu do okopu, budowane w pruski mur, czyli z drzewa wiązanego w ryglówkę, jednakże przedziały ryglówek powinny być murowane cegłą, zaś te ściany, które do ulicy albo do granicy sąsiedzkiej przypierają, muszą być murowane całkowicie.

Ściany z drzewa można sporządzać tylko dla wolno stojących wychodków parterowych, altan, gołębników, kręgielni i t. p., albo w budynkach stawianych na krótki i ściśle ograniczony przeciąg czasu, n. p. na widowiska, na skład materyałów lub narzędzi przy budowach i t. p.

b) Ściany wewnętrzne a mianowicie: ściany dźwigające podkłady belkowe, ściany kominowe, ściany ogniochronne czyli mury ogniowe i ściane przedziałowe, powinny być murowane całkowicie z cegły. Gdzie ściany przedziałowe na piętrach nie trafiają na siebie z powodu podziału wewnętrznego, tam mogą być one zbudowane w pruski mur, o przedziałach cegłą na zaprawie wapiennej wymurowanych albo z dwóch warstw tarcic w krzyżujących się kierunkach zbitych. W obu razach należy powierzchnie drzewa wytrzcinować i wyprawić. O oddaleniu tychże ścian od ognisk i kominów stanowi §. 46.

Budowanie ścian ryglowych bez wymurowania przedziałów, obustronnie tarcicami pobitych, jest wzbronione.

Grubość murów.

§. 41. Ponieważ oznaczenie grubości murów zależnem jest od każdorazowych szczegółowych warunków, a mianowicie od wysokości piętr, rozpiętości ubikacyj, konstrukcyi i obciążenia pokładów belkowych, ilości i rozpiętości otworów i t. p., przeto postanawia się następujące ogólne dyrektywy:

a) Przy murach ceglanych należy grubość ich zastosować do wymiaru zwykłych cegieł.

Można przeto zakładać mury tylko w grubości $^1/_2$, 1, $1^1/_2$, 2 i t. d. cegieł. Grubość tę należy przy kotowaniu planów wyrażać jak następuje:

mur	$^1/_2$	cegły	gruby	przez	15	cm.
„	1	„	„	„	30	„
„	$1^1/_2$	„	„	„	45	„
„	2	„	„	„	60	„
„	$2^1/_2$	„	„	„	75	„
„	3	„	„	„	90	„

i t. d.

Miary powyższe odnoszą się do murów surowych nie wyprawionych.

b) Jeżeli mury przy założeniu w nich licznych lub wielkich otworów są tak osłabione, że filary nie posiadałyby należytej wytrzymałości, gdyby

ze zwykłego muru ceglanego były sporządzone, należy je murować z cegły mocno wypalonej, na cemencie, albo sporządzić z ciosu lub żelaza, co w planach powinno być uwidocznionem.

c) Poniżej 75 cm. grubości nie wolno zakładać murów z kamienia łamanego.

d) Mury pokładami belkowemi obciążone, a mianowicie:

Mury zewnętrzne

mają być w ubikacyach najwyższego piętra, mierzących więcej niż 6·5 m. rozpiętości grubości 2 cegieł, poniżej 6·5 m. rozpiętości, grubości $1\frac{1}{2}$ cegły.

W każdem niższem piętrze, jako też w fundamentach należy mury pogrubić o $\frac{1}{2}$ cegły.

Mury wewnętrzne

mają mieć w najwyższem piętrze grubości $1\frac{1}{2}$ cegły.

Z następujących piętr mogą być każdorazowo dwa prowadzone w jednostajnej o $\frac{1}{2}$ cegły stopniowo ku dołowi powiększającej się grubości.

e) Mury nieobciążone, a mianowicie:

Mury zewnętrzne.

w najwyższem i następującem niższem piętrze mają mieć grubość $1\frac{1}{2}$ cegły, z następujących piętr mogą być każdorazowo dwa prowadzone w jednostajnej o $\frac{1}{2}$ cegły stopniowo ku dołowi powiększającej się grubości.

Mury wewnętrzne.

w najwyższem piętrze w ubikacyach posiadających więcej niż 6.5 m. rozpiętości, jako też w klatkach schodowych poniżej 4 m. szerokości, mają mieć grubość 1 cegły, zaś w ubikacyach poniżej 6.5 m. rozpiętości, grubość $\frac{1}{2}$ cegły.

W pierwszym przypadku mogą być mury prowadzone przez najwyższe i następujące niższe piętro w jednostajnej grubości na 1 cegłę, powiększając takową stopniowo jak powyżej co drugie piętro.

W drugim przypadku należy mury $\frac{1}{2}$ cegły grube w następującem niższem piętrze rozszerzyć do jednej cegły, prowadząc je odtąd co dwa piętra w jednostajnej grubości i powiększając takową stopniowo co drugie piętro, jak powyżej.

Do klatek schodowych, które mają więcej niż 4 m. szerokości, odnoszą się przepisy dla murów zewnętrznych nieobciążonych.

f) Mury piwniczne i fundamentowe należy założyć o 15 cm. mocniej, aniżeli mury parterowe.

Mury ogniowe.

§. 42. Poddasza domów sąsiednich do siebie przypierających albo budynków mających więcej niż 30 m. długości, należy oddzielić murami ogniowymi.

Mury te mają być o 50 cm. po nad dach wyprowadzone, grubość ich ma wynosić najmniej 1 cegłę, przy wysokości zaś nad 3 m. mają być od-

powiednio filarami wzmocnione. Nie wolno w nie wpuszczać belek i wiązań dachowych, a oprócz drzwi nie wolno urządzać w nich żadnych innych otworów.

Drzwi te mają być żelazne, osadzone w kamiennej oprawie albo w ramach żelaznych i urządzone w ten sposób, by własnym ciężarem każdocześnie się zamykały.

Posoby.

§. 43 Posoby piwnic powinny być sklepione a mianowicie do rozpiętości 3 m. grubości najmniej $^1/_2$ cegły. Po nad tę rozpiętość, jakoteż posoby w bramach przejazdowych i w miejscach, gdzie są nagromadzone ciężary, mają być sklepione w stosownej grubości w miarę rozpiętości i obciążenia.

Posoby na piętrach mogą być sklepiene albo sporządzone z belek.

W sieniach, przejazdach i klatkach schodowych należy użyć do posób belek dyblowanych.

Pokłady belkowe na piętrach powinny być opatrzone powałą nakrytą rumowiskiem albo piaskiem, jakoteż sufitem trzcinowanym i wyprawionym.

W ubikacyach, w których belki pokładowe dłuższe są niż 6.5 m., tudzież we wszystkich budynkach na cele publiczne przeznaczonych, mają być urządzone podstropy.

Odmienne postanowienie może nastąpić wyjątkowo i w każdym przypadku z osobna.

Powała strychowa powinna być nakrytą rumowiskiem, a na tem posadzką z cegieł, której szpary powinny być zalane zaprawą wapienną lub gliną. W budynkach parterowych strop od strony strychu może być wyłożony polepą z gliny.

Schody, klatka schodowa.

§. 44. W każdym domu mieszkalnym powinna istnieć komunikacya za pomocą schodów, jedna lub więcej według wielkości budynku, na strych, do piwnicy, na podwórze i na ulicę.

W domach parterowych i jednopiątrowych dozwolone są schody drewniane.

W domach dwu- lub trzypiętrowych są również dozwolone schody drewniane, jeżeli takowe służyć mają najwięcej dla dwóch pomieszkań na każdem piętrze, lub jeżeli obok schodów głównych i w połączeniu z niemi istnieją drugie schody. W każdym innym razie powinny być schody urządzone ogniotrwale t. j. z kamienia, żelaza, lub podsklepione z drewnianymi stopniami.

Szerokość schodów głównych w budynkach parterowych i jednopiętrowych ma wynosić najmniej 1.10 m., w budynkach zaś dwu- i trzypiętrowych we wyższych piętrach najmniej 1.10 m., w niższych 1.25 m.; szerokość schodów bocznych nie powinna wynosić mniej niż 1 metr.

Wysokość stopni schodów głównych nie powinna mierzyć więcej jak 16 cm., a schodów bocznych więcej jak 18, zaś szerokość stopni schodów głównych mniej jak 29 cm., a schodów bocznych mniej jak 26 cm. w linii podziałowej. Linię podziałową przyjmuje się w odstępie 45 cm. od ściany. Stopnie klinowe powinny mieć w najwęższem miejscu najmniej 12 cm. szerokości.

Poręcze schodów mają być 1 metr wysokie i muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwem. Przy schodach o stopniach klinowych należy urządzić poręcze od ściany.

Komórki i t. p. pod schodami, ogniska zaś, otwory kominowe i t. p. w klatce schodowej są wzbronione tam, gdzie schody nie są ogniotrwale sporządzone.

Klatka schodowa powinna być oddzieloną od strychu pełnym murem i sklepieniem albo posobą z belek dyblowych i powinna być od dołu wytrzcinowana i wyprawiona, od strychu zaś opatrzona posadzką ceglaną lub polepą na rumowisku.

Drzwi na strych prowadzące mają być żelazne i osadzone w ramie żelaznej albo w węgarach kamiennych, a przynajmniej, jeżeli są drewniane, muszą być wraz z oddrzwiami od strony strychu obite blachą żelazną. Drzwi leżące, urządzone tylko do podnoszenia, nie są dozwolone.

Fundamentowanie i izolowanie od wilgoci.

§ 45. Mury fundamentów wolno zakładać tylko na przydatnym na ten cel rodzimym gruncie albo na podfundamentowaniach, nigdy zaś bezpośrednio na gruncie grzęskim lub nasypanym. Jeżeli w grzęskim gruncie mają być użyte podfundamentowania drewniane, należy je założyć najmniej 30 cm. poniżej stanu wody zaskórnej, której wysokość Władza w każdym wypadku oznaczy.

Budynki w wilgotnym gruncie muszą być opatrzone przeciw szerzeniu się wilgoci warstwą izolacyjną, założoną 30 cm. poniżej podłogi parteru, a sporządzoną albo z lanego asfaltu w grubości najmniej 1 cm., albo z arkuszowego w grubości najmniej 0·5 cm., lub z 4 warstw cegieł na zaprawie hydraulicznej, albo też z innego skutecznego środka, który przez Władzę będzie dozwolonym.

Palowiska.

a) Ogólne przepisy.

Palowiska.

§. 46. Wszelkie palowiska należy tak urządzić, aby z nich pożar powstać nie mógł i aby dymem lub sadzą nie zanieczyszczały powietrza w sposób przykry dla ogółu.

Przy urządzaniu większych palowisk na cele przemysłowe, jak np. suszarnie i t. p., należy przedłożyć szczegółowe plany, na podstawie których ustanowione będą warunki urządzenia tych palowisk.

b) Ogniska otwarte. Przedsionki kominowe.

W lokalnościach, w których wyrabiają się albo gromadzą materyały łatwo zapalne, nie wolno urządzać otwartych ognisk.

W ubikacyach, które nie są przesklepione, należy nad ogniskiem otwartem umieścić ogniotrwałą kapę tak, aby na około po za krawędzie o 30 cm. wystawała.

Dym z otwartych ognisk wolno odprowadzać tylko kominami przełazowymi. Podłogę do koła ogniska należy opatrzyć posadzką ogniotrwałą w szerokości 60 cm. Przedsionki kominowe należy budować z kamienia lub cegły, przesklepić i opatrzyć posadzką ogniotrwałą i drzwiami żelaznemi, albo przynajmniej z wewnątrz blachą pobitemi, osadzonemi w ramie kamiennej lub żelaznej.

c) Kominy.

Wszelkie kominy należy wyprowadzać na fundamencie, albo opierać je na marmurowych filarach, arkadach, sklepieniach lub żelaznych podporach

w żadnym zaś przypadku nie wolno ich opierać na belkach drewnianych.

Otwór kominów powinien mierzyć:

dla kominów przełazowych najmniej 45 cm. w szerokości, a 48 cm. w długości;

dla kominów wązkich czyli rossyjskich, które tylko w przekroju okrągłym mogą być wyprowadzone, 16 albo 25 cm. w średnicy.

Kanały wentylacyjne nie podlegają ograniczeniom.

Co do kominów fabrycznych dane będą szczegółowe postanowienia w każdym przypadku z osobna.

Kominy przełazowe powinny być urządzone nad ogniskami otwartemi, niemniej przy piecach piekarskich i wędzarniach; jeżeli nie są umieszczone bezpośrednio nad ogniskami, winny mieć łatwo przystępne otwory włazowe, jeżeli są szersze nad 55 cm, należy je opatrzyć w takie przyrządy, aby przełażenie było możebnem dla kominiarza.

Do jednego i tego samego komina wolno wpuszczać dymy tylko z palowisk umieszczonych na tem samem piętrze, a mianowicie do komina 16 cm. szerokiego trzy dymy, do komina 25 cm. cztery dymy.

Przekrój kominów wązkich powinien w całej długości być jednostajny, niemniej powinny one być prowadzone o ile możności w pionowym kierunku.

Większa pochyłość aniżeli pod 60-tym stopniem do poziomu nie jest dozwoloną i tam tylko dopuszczalną, gdzie to jest nieuniknionem. W takim razie jednakże w miejscach, gdzie zmienia się kierunek, należy umieścić otwory czyszczenia.

Policzki kominów powinny mieć najmniej $^1/_2$ cegły grubości; jeżeli zaś kominy mocnemu rozgrzaniu podlegają, jak przy piecach piekarskich, albo ogień łatwo udzielić mogą, jak przy wędzarniach, należy policzkom dać grubość najmniej 1 cegły.

Jeżeli kominy znaczną mają wysokość, albo wolno stoją, należy powiększyć grubość policzków w miarę potrzeby według zasad statyki.

Od wewnętrznego obwodu komina ma być wszelkie drzewo oddalone najmniej o $^1/_2$ cegły.

Dolne wyciory kominów wązkich mają być o ile możności sprowadzone do piwnic; tak na dole, jak na poddaszu należy urządzić w nich otwory do czyszczenia w szerokości przekroju kominowego 25 cm. wysokie. Otwory te mają być o ile możności przystępne z kurytarza strychowego, zamknięte podwójnemi, od siebie odstającemi, na felce zapadającemi żelaznemi drzwiczkami i według piętr i ubikacyj numerowane. Na poddaszu należy je umieścić w wysokości 1 metr nad polepą albo posadzką, lub też nad pomostem.

Od otworów tych ma być wszelkie drzewo oddalone najmniej o 60 cm. w przeciwnym razie obite blachą.

Rury piecowe mają być oddalone od sufitu najmniej o 60 cm.

Jeżeli kominy wązkie nie są wewnątrz murowane osobno na ten cel uformowanemi cegłami albo wykładane rurami glinianemi, powinno być ich wnętrze gładko wytynkowane.

W obrębie strychu powinny być kominy na zewnątrz wyprawione, jeżeli przechodzą przez szczyt dachu, powinny być wyprowadzone przynaj-

mniej 60 cm. nad tenże, jeżeli zaś w innych miejscach dach przebijają, przynajmniej 1 m. nad dach, albo 60 cm. nad szczyt tegoż.

Nagłówki kominów na domach piętrowych powinny być nakryte płytami kamiennemi.

d) Piece piekarskie, wędzarnie.

Piece piekarskie powinny być przesklepione podwójnem sklepieniem.

Ściany wędzarni powinny być sporządzone całkowicie z cegły i opatrzone drzwiami żelaznemi, a nadto hakami albo prętami żelaznemi, w murze osadzonemi do zawieszania wędlin.

e) Piece pokojowe. Kominy blaszane.

Piece, które bezpośrednio na podłodze stoją, należy podmurować w wysokości 30 cm. Jeżeli stoją na nóżkach, wystarcza podmurowanie na 15 cm.

Piece żelazne, które nie stoją na nóżkach, należy stawiać na podmurowaniu z cegły lub kamienia 15 cm. wysokiem.

Przed palowiskami w kominkach pokojowych, tudzież przed drzwiczkami ogniowemi tak pieców jak kuchni należy, jeżeli posadzka nie jest ogniotrwałą, wyłożyć ją materyałem ogniotrwałym.

Zastąpienie murowanych kominów rurami blaszanemi wewnątrz budynku, prowadzenie takowych przez ściany drewniane, zwłaszcza wypuszczanie ich w ścianach zewnętrznych na ulicę lub podwórze, niemniej używanie pieców żelaznych w miejscach, gdzie się wyrabia lub gromadzi materyał łatwo zapaleniu podlegający, jest zakazane.

Dachy, gzymsy, okapy, dymniki.

§. 47. Wiązania czyli stolce dachowe należy budować oddzielnie do powały strychowej, jako też od muru ogniowego, i nie wolno ani w powałę, ani w mur ten wpuszczać części konstrukcyjnych.

Pokrycie dachów na wszystkich budynkach w obrębie śródmieścia i przedmieść zwarto zabudowanych, jako też na wszystkich domach piętrowych należy uskutecznić z ogniochronnego materyału.

Gzymsy okapowe wolno sporządzać tylko z cegły, kamienia lub blachy.

Dymniki na dachach należy opatrzyć oknami lub okiennicami blachą pokrytemi do zamknięcia.

Ganki zewnętrzne.

§. 48. Ganki zewnętrzne czyli korytarze otwarte na podwórzowych frontach budynków, należy oprzeć na kroksztynach, albo podporach z ogniotrwałego materyału i opatrzyć ogniotrwałemi poręczami. Gdzie ganki te tworzą jedyny przystęp do ubikacyj mieszkalnych albo schodów, mają być zbudowane całkowicie z ogniotrwałego materyału szerokości najmniej 1·25 m.

Jeżeli ganki przy wilach w §. 33. i 34. uwzględnionych, stanowią architektoniczne przyozdobienie, mogą być sporządzone całkowicie z drzewa.

Okna górne czyli latarnie w dachach.

§. 49. Latarnie w dachu powinny być murowane całkowicie z cegły i zamknięte ogniotrwale od poddasza.

Ramy okien i pręty przedzielające należy sporządzić z żelaza.

Wychodki.

§. 50. W parterze i na każdem piętrze domów mieszkalnych, lub dla pobytu ludzi przeznaczonych, powinny istnieć wychodki odpowiednio umie-

szczone, łatwo przystępne w takiej ilości, ażeby na dwa pomieszkania przynajmniej 1 komórka przypadła.

Dla wil piętrowych położonych w ogrodzie i urządzonych na mieszkanie dla jednej tylko rodziny wystarczają wychodki parterowe.

W domach parterowych mogą być wychodki urządzone na podwórzu oddzielnie od budynku.

Wychodki należy oświetlić oknem umieszczonem w ścianie zewnętrznej i urządzić w nich odpowiednią wentylacyę, celem odprowadzenia wyziewów. Drzwi wychodków powinny szczelnie przystawać, zaś siedzenie mieć dobrze przylegające przykrywki.

Rury spustowe i gańce w wychodkach należy urządzić z kruszcu lub z gliny kamionkowej na ten cel wyrabianej z polewą wewnątrz, lub też z trąb drewnianych szczelnie spojonych i wewnątrz osmołowanych. Dla wentylacyi rur spustowych należy urządzić odpowiednie przedłużenie takowych po nad dach.

Drewniane szalowania spustów w wychodkach są wzbronione.

Kloaki i kanały.

§. 51. Wszelkie odchody i nieczystości powinne być zbierane:

a) w murowanych zbiornikach kloacznych, lub

b) w beczkach.

Do *a)* Budowę zbiornikow kloacznych należy wykonać tak, aby z nich wszelkie nieczystości mogły być wywożone, tam zaś, gdzie połączenie zbiorników z kanałem publicznym jest możliwe, lub gdzie połączenie zbiornika z wodą bieżącą przez władzę szczegółowo w każdym wypadku dozwolonem zostanie, ażeby tylko płynne nieczystości do kanału publicznego lub do wody bieżącej odpływały.

Zbiorniki kloaczne mają mieć najmniej 7 metr. sześciennych wymiaru i powinny być zbudowane w jak największej możliwej odległości od studzień, samoistnie i oddzielnie od innych budynków, gdyby zaś w szczególnym wypadku dopuszczonem było częściowe umieszczenie zbiornika kloacznego wewnątrz budynku, w takim razie musi być takowy założony bez związku z murami tego budynku.

Ściany, tudzież posadzkę zbiornika kloacznego należy wykonać z cegły do stopniałości wypalonej, na zaprawie cementowej, a to ściany grubości najmniej $1^1/_2$ cegły, zaś posadzkę z 4 warstw cegieł płazem kładzionych. Oprócz tego należy ściany tudzież dno z wewnątrz wytynkować zaprawą cementową starannie gładzoną z wyokrąglaniem wszelkich kątów i rogów i ze spadkiem ku jednemu punktowi. Nakrycie zbiorników powinno być sporządzone szczelnie, opatrzone otworem do czyszczenia najmniej 75 cm. w kwadrat mierzącym i pokryte warstwą ziemi, gruzu lub t. p. najmniej 30 cm. grubą.

Inne również szczelne konstrukcye zbiorników nie są wykluczone.

Gdzie połączenie zbiornika kloacznego z kanałem publicznym lub bieżącą wodą może być uskutecznionem, ma być urządzony w zbiorniku tak zwany dywizor czyli oddzielacz t. j. ściana dziurkowana z kruszcu, drzewa albo murowana na cemencie z cegieł do stopniałości wypalonych z pozostawieniem szpar 1 cm. szerokich, poniżej której przefiltrowane płyny, otworem w zbiorniku na ten cel zostawionym odprowadzone być mogą do kanału publicznego, lub gdzie to szczegółowo dozwolenem będzie, do płynącej wody, a to w obrębie ulic i placów publicznych kanałem murowanym, albo

rurami kamionkowemi lub żelaznemi, gdzie zaś kanał publiczny jest drewniany, tudzież w obrębie realności prywatnych, kanałem drewnianym.

W wypadku powyższym należy wpust ścieków wodnych i zlewów pomyjowych umieścić na odpływie po za zbiornikiem kloacznym, w każdymrazie zaś urządzić w miejscu tem pneumatyczne zamknięcie kanału.

Kanały powinny być murowane w formie jaja z kamienia lub cegły do stopniałości wypalonej, albo też wykonane z betonu, w obrębie budynków, ulic i placów przesklepione, lub mocnemi płytami kamiennemi szczelnie przykryte i opatrzone w odstępach najdalej 50 m. kominami dla wstępu, które szczelnie przykryć należy wiekami kamiennemi lub żelaznemi. Posadzka kanału ma być wykonaną z cegieł storcem stawianych, albo z ciosów kamiennych lub płyt kamionkowych odpowiednio przyrządzonych. Do wysokości 50 cm. od posadzki winne być co najmniej fugi wewnętrzne kanału wypełnione cementem i starannie wygładzone. Jeżeli kanał przechodzi przez mury budynku winien być w grubości tychże przeprowadzony bez przerwy, samoistnie i oddzielnie. Gdzie dopuszczoną będzie budowa kanału drewnianego, winien być takowy wykonany szczelnie, po za obrębem bu dynków, w jak największej możliwej odległości od studzien i od spodu, tudzież z boków zabezpieczony od przeciekania warstwą, co najmniej 25 cm. grubą iłu lub tłustej gliny w stanie wilgotnym mocno dokładnie ubitej.

Celem przewietrzania kanału należy założyć komin wentylacyjny, umieszczony ile możności pomiędzy często ogrzewanymi kominami.

Jeżeli gmina miasta Lwowa ze względów publicznych uzna za potrzebne, mogą być kanały prywatne, leżące pod drogami i placami publicznemi nabyte przez gminę, a to w razie nie przyjścia do skutku dobrowolnej ugody nawet w drodze wywłaszczenia w myśl obowiązujących w tej mierze przepisów.

Do b) Przy systemie beczkowym powinien być otwór pomiędzy rurą spustową a beczką opatrzony wiekiem szczelnie zamykającem się, zaś komórka, w której się mieszczą beczki powinna być tak wielką, aby w niej dwóch ludzi około beczki wygodnie poruszać się mogło, niemniej powinna mieć odpowiednio urządzony otwór dla przystępu robotników i podnoszenia względnie spuszczania beczek.

Stajnie, składy słomy i siana.

§. 52. Posoby stajen, nad któremi pomieszkania się znajdują, powinny być sklepione, dla zabezpieczenia zaś szerzeniu się wysiewów należy w stajniach urządzić kanały wentylacyjne i wyprowadzić je po nad dach. Gdzie stajnie mieszczą się w osobnym na ten cel budynku, wystarcza posoba z belek opatrzona powałą i polepą z gliny, albo posadzką na poddaszu i z dołu sufitowana.

Składy na słomę i siano należy oddzielić od innych budynków, albo lokalności murem ogniowym w myśl §. 42.

Ścieki stajenne należy tak urządzić, aby zanieczyszczanie spodu ziemnego, albo zawilgocenie murów nastąpić mogło.

Gnojowniki.

§. 53. Gnojowniki powinny być urządzone o ile możności najdalej od studzien i opatrzone ścianami i posadzką nieprzepuszczalną, jakoteż mocnemi, szczelnie zamykającemi się wiekami. Co do konstrukcyi gnojowników obowiązują przepisy postanowione w §. 51. dla zbiorników kloacznych.

Poddasza.

§. 54. Dla ochrony materyałów i robót rękodzielniczych od wpływów atmosferycznych, dozwala się stawiać poddasza, czyli szopy otwarte na filarach murowanych, albo słupkach drewnianych.

Jeżeli poddasza do granicy sąsiedzkiej przypierają, należy je zabezpieczyć z tej strony murem ogniowym w myśl §. 42. Co do pokrycia tych budynków obowiązuje §. 47.

E. Ze względu na szczegółowe przeznaczenie budynku.

Uwagi ogólne.

§. 55. Przy budowlach przeznaczonych na szczegółowe cele, jako to: na kościoły, domy modlitwy, szkoły, teatra, sale widowisk, koncertów, zabaw i t. p., ustanawiane będą ze względów budowniczych, ogniowych i zdrowotnych szczegółowe warunki w każdym poszczególnym przypadku.

Dział III,

Budowy służące na cele przemysłowe.

Uwagi ogólne.

§. 56. Jako budynki przemysłowe w przeciwstawieniu do domów mieszkalnych rozumieją się: fabryki, zakłady warstatowe i magazyny.

Budynki przemysłowe dzielą się na:

a) izolowane,

b) nieizolowane.

a) Budynki przemysłowe izolowane — odstęp izolacyjny.

§. 57. Budynki przemysłowe albo kompleksy tychże uważane są za izolowane, jeżeli ich każdy punkt oddalony jest od innych budynków i granic sąsiednich najmniej 20 mtr.

Szerokość ulic, jako też potoków publicznych wlicza się w to oddalenie.

Jeżeli zakłady fabryczne przypierają bezpośrednio do innych takich samych zakładów, w takich razach wystarcza oddalenie 10 m.

Odstępu izolacyjnego zabudować nie wolno.

b) Budowa domów fabrycznych izolowanych.

Budynki fabryczne izolowane nie mające więcej jak jedno piętro wysokości, w których nie wyrabiają się, ani się gromadzą przedmioty łatwo podlegające zapaleniu, mogą być z wyjątkiem ścian kominowych, albo tych, które do ulic przypierają, budowane z ryglówki o przedziałach murowanych cegłą.

c) Budowa domów mieszkalnych tamże.

Domy mieszkalne przy budynkach fabrycznych izolowanych, nie mające więcej jak jedno piętro wysokości i służące dla właściciela, urzędników i robotników mogą być budowane z ryglówki, jak powyżej z uwzględnieniem przepisów §. 46. Jeżeli domy te przypierają do warstatów, mają być od takowych oddzielone murem ogniowym, niemniej ściany do ulic przypierające, mają być prowadzone z pełnego muru.

Budynki przemysłowe nieizolowane i domy mieszkalne tamże.

§. 58. Budynki przemysłowe położone w mniejszem oddaleniu niż 20 m. od innych budynków lub granic sąsiednich, jakoteż domy mieszkalne tamże

położone podlegają przepisom ustanowionym w niniejszej ustawie dla zwykłych budynków.

Szczegółowe przepisy dla budynków przemysłowych.

§. 59. Do wszystkich budynków przemysłowych bez różnicy odnoszą się następujące przepisy:

a) Na budowę tychże należy przedłożyć plany, jak to przepisane w §. 8. dla zwykłych budynków.

b) Budynki, w których mieszczą się kotły parowe, mają być stawiane w jak największej odległości od ulic i od innych zabudowań, w których ludzie zazwyczaj się znajdują, gdzie zaś to nie jest możebnem, powinny być od tychże oddzielone murem najmniej na 2 cegły grubym i lekko nakryte, w żadnym zaś razie nie mogą być przesklepione.

c) Palowiska mają odpowiadać przepisom §. 46.

d) Ubikacye warstatowe mają mieć najmniej 3 m. wysokości i powinne być zaopatrzone w odpowiednią wentylacyę.

e) Odpływ nieczystych lub cuchnących płynów ma być tak urządzony, aby takowe otoczeniu nie były dokuczliwe lnb szkodliwe.

f) Wychodki i pisoary dobrze wentylowane mają być umieszczone w odpowiedniej ilości.

g) Za siłę i trwałość budynków, w których nagromadzają się towary lub produkta surowe, albo w których maszyny są ustawione, odpowiada właściciel.

n) Pokłady belkowe mogą być oparte na podciągach i podporach żelaznych, a nawet drewnianych, jeżeli w budynku nie mają się wyrabiać, albo gromadzić przedmioty łatwo podlegające zapaleniu.

i) Powała pokładów belkowych może równocześnie służyć za podłogę, która nie potrzebuje być sufitowaną.

k) Ściany przedziałowe mogą być sporządzone z drzewa z wyjątkiem tych miejsc, gdzie się wyrabiają lub gromadzą przedmioty łatwo podlegające zapaleniu

l) Wiązania dachów mogą być oparte bezpośrednio na pokładach belkowych.

m) W każdym budynku przemysłowym o więcej piętrach muszą być ogniotrwałe schody ratunkowe, któremi w razie pożaru dostaćby się można z budynku na zewnątrz. Schody ratunkowe powinny być w murowanem obudowaniu i mieć strop czyli posobę ogniotrwałą.

W obszernych fabrykach powinno być więcej schodów ratunkowych i tak rozłożonych, ażeby odległość do schodów ratunkowych z każdego punktu nie wynosiła więcej, jak 40 m. Jeżeli schody takie służyć mają w razie niebezpieczeństwa nie dla większej liczby ludzi jak 50, muszą mieć co najmniej 1·3 m. szerokości jeżeli są prosto ramienne, zaś 1·6 m. szerokości, gdyby schody były założone o stopniach klinowych. Na każde 50 ludzi wicej powinna być szerokość powiększona o 0·15 m.

Dla ułatwienia komunikacyi mogą być schody te umieszczone na zewnątrz budynku w obrębie izolacyjnym zakładu.

Dział IV.

Wyjątkowe postanowienia dla budowli na gruntach od miasta odległych.

Ogólne uwagi

§. 60. Dla budowli nie wyższych jednakże jak na jedno piętro na gruntach odległych od przedmieść gęściej zabudowanych, albo na takich, które ze względu na swe położenie za stosowne ku temu uznane będą, mogą być dozwolone pewne ułatwienia w budowie, jeżeli przeznaczenie budynku albo otoczenie jego nie wymaga szczególniejszej mocy budowy, albo bezpieczeństwa od pożaru.

Szutrowanie podwórz.

§. 61. (do §. 28.) Szutrowania podwórz nie wymaga się.

Wysokość ubikacyj mieszkalnych.

§. 62. (do §. 32.) Wysokość ubikacyj mieszkalnych może być obniżoną do 2.5 m.

Zamieszkanie pokoi strychowych

§. 63. (do §. 34.) Zamieszkanie pokoi strychowych jest dozwolone pod warunkiem osufitowania posoby i wszelkich drewnianych ścian przystępu i lokalności samych, jako też ścisłego zachowania przepisów §. 46.

Drewutnie.

§. 64. (do §. 36.) Na skład materyału opałowego mogą służyć komórki drewniane.

Konstrukcya ścian.

§. 65. (do §. 40.) Wszelkie parterowe budynki, które oddalone są od najbliższych granic sąsiednich najmniej 20 m., mogą być budowane w całości z drzewa.

Budynki parterowe w mniejszem oddaleniu mogą być zbudowane z drzewa ryglowego o przedziałach wymurowanych należycie cegłą.

Budynki parterowe powinny być budowane z twardego materyału. Wyjątek stanowią wile stawiane na letnie pomieszkanie w ozdobnym stylu, jeżeli oddalenie ich od granicy sąsiedniej wynosi najmniej 20 m. Ściany kominowe powinny być jednakże murowane z cegły i przepisy §. 46. ściśle zachowane.

Materyał do budowy.

§. 66. Używanie sztucznych surogatów, a mianowicie betonu, pisé, cegieł wapiennych i t. d. jest dozwolonem. Co do ilości piętr, grubości murów i t. d. wydane będą w miarę okoliczności każdorazowo szczegółowe postanowienia.

Wiązanie dachów i ich pokrycie.

§. 67. (do §. 47.) Wiązania dachów mogą być oparte na belkowaniach strychowych.

Używanie gontów na pokrycie dachów, niemniej tektury i i. p. materyałów jest dozwolonem, pokrywanie słomą wzbronionem.

Wychodki.

§. 68. (do §. 50). Wychodki powinne być opatrzone dołem kloacznym co najmniej dylami ocembrowanym, lub też beczkami do wywożenia kału odpowiednio urządzonemi.

Dział V.

Postępowanie po ukończeniu budowy.

Uporządkowanie na placu budowy.

§. 69. Po ukończeniu budowy należy niezwłocznie zasypać wszystkie z powodu budowy powstałe jamy, uprzątnąć pozostały materyał budowlany, rusztowania, ziemię, gruz i t. p. i przyprowadzić wszystko w około budowy, co z jej powodu zmienionem i uszkodzonem zostało, kosztem własnym do stanu odpowiedniego.

Pozwolenie na zamieszkanie.

§. 70. Nowo wzniesiony budynek nie powinien być wzięty w użytek pierwej, dopóki Magistrat nie udzieli na to pozwolenia przekonawszy się przez komisyę zesłaną na miejsce, iż przeciw użytkowaniu nowej budowy nie zachodzą żadne przeszkody ze względów budowniczo-ogniowo i sanitarno-policyjnych.

W szczególności postanawia się, iż budynki piętrowe murowane nie mogą być zamieszkane w tym samym roku, w którym budowa ich rozpoczętą została.

Gdyby budujący przeprowadził zmiany, które w planie konsensowym lub w dodatkowych planach nie były uwidocznione, albo wykonał takie urządzenia, których w planach się nie uwidacznia, albo też zaniechał takich urządzeń, które ze względów ogniowo i sanitarno policyjnych są koniecznemi, w takim razie orzeknie Magistrat, czy i o ile przed uskuteczuieniem takowych, względnie przed ich usunięciem, wzięcie w użytek nowego budynku nastąpić może, jako też w jakim przeciągu czasu i pod jakimi rygorami nakazane zmiany powinny być wykonane.

Komisyjne oględziny mają nastąpić w przeciągu 8 dni po wniesieniu podania, a w następnych 8 dniach ma być załatwienie podania stronie doręczone.

Dział VI.

Utrzymanie istniejących budynków.

Konserwacya budynków.

§. 71. Każdy właściciel jest obowiązany utrzymywać realność swoją w dobrym stanie, czysto i porządnie i nie powinien dopuścić, aby budynki w skutek zaniedbania zagrażały bezpieczeństwu publicznemu, oddziaływały szkodliwie na zdrowie mieszkańców, szpeciły ulice publiczne albo sprzeciwiały się wymaganiom porządku i czystości; obowiązany jest przeto każdą powstałą wadliwość, nawet bez wezwania do tego ze strony władz usunąć w myśl niniejszej ustawy.

Gdyby właściciel na wezwanie władzy nie usunął powstałych wadliwości w oznaczonym terminie w myśl niniejszej ustawy, albo gdy budowa rozpoczęta dłużej niż trzy lata była zawieszoną i mimo wezwania władzy w oznaczonym terminie uie została wykończoną albo uprzątniętą, władza przymusowymi środkami zarządzi opróżnienie części lub całego budynku, albo też rozebranie i uprzątnienie rozpoczętej a niewykończonej budowy.

Budynki zawaleniem się grożące.

§. 72. W razie zagrażającego niebezpieczeństwa może Magistrat zarządzić natychmiastowe opróżnienie i zabezpieczenie budynku grożącego upadkiem, a gdyby tego była potrzeba, całkowite lub częściowe rozebranie onegoż, zaś w razie oporu lub opieszałości właściciela, przeprowadzić to wszystko w drodze przymusowej, na koszt i niebezpieczeństwo tegoż.

W ogólności obowiązkiem jest Magistratu w każdym wypadku i bez względu na moc wstrzymującą jakichkolwiek rekursów, poczynić takie zarządzenia i użyć takich środków przymusowych, które się okażą potrzebnymi dla usunięcia grożącego niebezpieczeństwa, zapobieżenia większemu powstać mogącemu złemu i dla zapewnienia wykonania postanowień niniejszej ustawy.

Budynki przymusowo opróżnione.

§. 73. Jeżeli budynek przymusowo opróżniony w przeciągu lat trzech nie zostanie tak naprawiony, aby znowu mógł być zamieszkanym, albo nie będzie rozebranym i uprzątniętym, służy Magistratowi jako władzy politycznej prawo orzec ze względów publicznych rozebranie na koszt właściciela lub egzekucyjną sprzedaż realności w drodze publicznej licytacyi i wdrożyć takową u c. k. Władz sądowych w myśl ustaw obowiązujących z warunkiem, że nowonabywca będzie obowiązany w terminie oznaczyć się mającym, nie prędzej jednakże jak w ciągu jednego roku przyprowadzić realność do możliwie dobrego i bezpiecznego stanu.

Konserwacya dachów gontowych.

§. 74. Wszelkie dachy gontowe w śródmieściu i na przedmieściach gęściej zabudowanych, tudzież na budynkach piętrowych, mają być pokryte ogniochronnym materyałem w przeciągu lat 25 od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy.

W czasie tym dozwolone jest łatanie istniejących dachów gontowych tylko w tych przypadkach, gdzie więzba dachu jest zdrową, zaś pokrycie w tak dobrym stanie zachowane, że wyłatanie naraz jednej czwartej części na każdej połaci jest wystarczającem.

Naprawa dachów, których więzba jest tak nadpsutą, że mniejszą przedstawia trwałość, niżli jej pokrycie, nie może być dozwoloną. W takich przypadkach należy dać nową więzbę dachu i pokryć ogniotrwale.

Przed rozpoczęciem łatania dachu należy uzyskać pozwolenie Magistratu.

Wyskoki przy frontach, pomieszkania w piwnicach i na poddaszach czyli strychach, wejścia do piwnic z ulicy, urządzenie pomieszkań stróżów, wychodków, jam kloacznych i kanałów. Urządzenie budynków przeznaczonych na szczegółowe cele.

§. 75. W przeciągu lat 5ciu od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy winne być zastosowane do istniejących budynków w obrębie miasta i ludniejszych przedmieść postanowienia tejże zawarte w §§. 22. *a* i *b*, 33. i 34. ustęp pierwszy, 36 ustęp drugi, 37. 50. i 51. pod względem usunięcia rozmaitego rodzaju przedmiotów po za linię frontową budynków sięgających (jako to: schodów, krat i poręczy, drzwi, okien i okiennic i t. p.), pomieszkań w piwnicach i na poddaszach czyli strychach, wejść do piwnic bezpośrednio z ulicy, tudzież pod względem odpowiedniego urządzenia pomieszkań stróżów, wychodków, jam kloacznych, kanałów, jeżeli i o ile w poszczególnych wypadkach Władza nie dozwoli szczegółowo na pozostawienie ich w stanie dotychczasowym.

W tym samym czasie powinny być wspomniane w § 55. budynki przeznaczone na szczegółowe cele. stosownie do wezwania władzy urządzone odpowiednio względom budowniczym, ogniowym i zdrowotnym.

Dział VII.

Władze do przestrzegania niniejszej ustawy powołane.

Władze powołane.

§. 76. Władzami do przestrzegania niniejszej ustawy powołanemi są:

1. Magistrat król. stoł. miasta Lwowa.
2. Rada król. stoł. miasta Lwowa
3. Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.
4. C. k. Namiestnictwo Królestwa Galicyi i Lodomeryi.
5. C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych.

Magistrat.

§ 77. Magistrat król. stoł. miasta Lwowa załatwia wszystkie sprawy budownicze w pierwszej instancyi, a to we własnym zakresie działania gminy miasta Lwowa jako tejże organ wykonawczy, zaś w poruczonym zakresie jako władza miejscowo-policyjna, a przeto:

a) Czuwa nad wykonaniem przepisów niniejszej ustawy.
b) Sprawuje nadzór budowniczo-policyjny nad istniejącymi i nowo budującymi się domami.
c) Udziela lub odmawia konsensu na budowy, a w przypadkach wymienionych w §. 78· *a* przedstawia swe wnioski Reprezentacyi miasta i czyni potrzebne przedłożenia c. k. Namiestnictwu.
d) Orzeka w sprawach budowniczo-policyjnych i nakłada kary za wykroczenia przeciw postanowieniom niniejszej ustawy tudzież przepisom w myśl tejże wydanym.

Rada miejska.

§. 78. Rada król stoł. miasta Lwowa orzeka:

a) O przedłożonych jej przez Magistrat konsensach na każdą budowę, do której odnoszą się postanowienia §§. 4. i 6. tej ustawy i w ogólności o konsensach na budowle, które szczególnie tyczą się interesów gminy ze względu na jej własność lub ze względu na publiczną komunikacyę.
b) W drugiej instancyi we wszystkich sprawach budowniczych we własnym zakresie działania gminy.

Wydział krajowy, c. k. Namiestnictwo, c. k. Ministwo spraw wewnętrznych.

§. 79. Zakres działania Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, c. k. Namiestnictwa Królestwa Galicyi i Lodomeryi i c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych określony jest odnośnymi obowiązującymi przepisami tudzież postanowieniami statutu król. stoł. miasta Lwowa (ustawa z dnia 14. Października 1870. r. Dz. ust. kraj. Nr. 79.) o wykonywaniu bezpośredniego nadzoru przez Wydział krajowy i o rozstrzyganiu rekursów, niemniej o zakresie działania c. k. politycznej Władzy krajowej, które to przepisy i postanowienia stosują się w zupełności do niniejszej ustawy.

Dział VIII.

Postępowanie karne.

Zastosowanie ustawy karnej.

§. 80. Wykroczenia przeciw niniejszej ustawie, które podpadają pod ustawę karną, dochodzone będą przez c. k. Sądy

Kary policyjne.

§. 81. Wykroczenia przeciw postanowieniom §§. 3. 14. i 18. niniejszej ustawy podlegają karze pieniężnej od 5 do 300 zł., a w razie niemożności ściągnięcia grzywny, karze aresztu od 1 dnia do 2 miesięcy; wykroczenia przeciw innym §§. jakoteż przeciw nakazom przez właściwe władze w zakresie niniejszej ustawy wydanym, podlegają karze pieniężnej od 5 do 100 zł., a w razie niemożności ściągnięcia jej karze aresztu od 1 do 20 dni.

Karze podpada właściciel budowy lub wykonujący budowę, albo obadwaj, w miarę o ile który przewinił.

Kara nałożona nie uwalnia bynajmniej od obowiązku uchylenia popełnionej wadliwości budowy, jakoteż od dopełnienia zarządzeń Władzy, a nawet od zniesienia wadliwego przedmiotu budowy, jeżeli i o ile właściwa Władza uzna to za konieczne.

Sprawozdawca oświadcza, że po wydrukowaniu sprawozdania wpłynęła jeszcze petycya Wydziału zawiadowczego stowarzyszenia realności we Lwowie nr. 363, lecz komisya żądań zawartych w tej petycyi nie uwzględniła.

P. Fruchtman wnosi, ażeby ustawę tę przyjąć en bloc.

Izba uchwala ten wniosek, a uwolniwszy sprawozdawcę od odczytania samej ustawy, uchwala tę ustawę w drugiem czytaniu en bloc, poczem uchwala na wniosek p. Madeyskiego 3 czytanie ustawę bez czytania i przyjmuje ustawę w trzeciem czytaniu.

Marszałek zamyka posiedzenie i zapowiada następne na sobotę 30. września 1882 na godzinę 11. przed południem, z następującym porządkiem dziennym:

Porządek dzienny 15. posiedzenia 5. sesyi IV. peryodu Sejmu galicyjskiego, które się odbędzie w sobotę dnia 30. września 1882 o godzinie 11. przed południem.

1. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie funduszów szpitali Krakowskich. — Sprawozdawca p. Hoszard.

2. Sprawozdanie komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszów indemnizacyjnych za rok 1881. — Sprawozdawca poseł Chrzanowski.

3. Sprawozdanie komisyi administracyjnej o wniosku Wydziału krajowego z projektem ustawy budowniczej dla miasta Krakowa. — Sprawozdawca poseł Romer.

4. Sprawozdanie komisyi administracyjnej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie obsadzenia posady prymaryusza oddziału chirurgicznego przy szpitalu Lwowskim.

Sprawozdawca poseł Koziebrodzki Szczęsny.

5. Sprawozdania Wydziału krajowego w sprawach mytniczych, a mianowicie: Sprawozdanie Wydziału krajowego o udzielenie koncesyi na pobór opłat mytniczych:

1. a) Radom powiatowym w Dąbrowie i Tarnowie na drodze Dąbrowa-Żabno-Otfinów;
   b) Radzie powiatowej w Dąbrowie na drodze powiatowej Szczucin-Otałęż;
   c) Radzie powiatowej w Sanoku na drodze powiatowej Rymanów-Haczów.
2. Wydziałowi powiatowemu w Nisku na rzecz funduszu drogi gminnej z Jeżowego na Rudnik do Krzeszowa wiodącej.

3. Obszarowi dworskiemu łącznie z gminą w Brzozdowcach powiatu Bobreckiego od mostu na rzece Wiśniowiec.
4. Radzie powiatowej w Trembowli na drodze powiatowej Trembowla-Budzanów.
5. a) Obszarowi dworskiemu w Wiśniowej powiatu Wielickiego od mostu na rzece Krzyworzece.
   b) Obszarowi dworskiemu w Przeworsku powiatu Łańcuckiego od przewozu na rzece Wisłoku w Korniatkowie.
6. Radzie powiatowej w Białej na drodze powiatowej Międzybrodzkiej.
7. a) Gminie łącznie z obszarem dworskim w Zarwanicy powiatu Podhajeckiego od mostu na rzece Strypie;
   b) Obszarowi dworskiemu w Terszakowie powiatu Rudeckiego od mostu na rzece Dniestrze;
   c) Obszarowi dworskiemu łącznie z gminą w Mostach powiatu Rudeckiego, od mostu na rzece Dniestrze,
   d) Obszarowi dworskiemu w Zbyszycach, powiatu Nowosandeckiego, od przewozu na rzece Dunajcu.
8. Wydziałowi powiatowemu w Jaśle na rzecz funduszu drogi gminnej z Siepietnicy przez Szerzyny do Swoszowy i z Szerzyn do Jodłówki.
9. a) Obszar dworski w Kopkach powiatu Niskiego od przewozu przez San;
   b) Obszar dworski łącznie z gminą w Wybranówce powiatu Bobreckiego od mostu na Hlebówce;
   c) Obszar dworski w Jankowicach powiatu Chrzanowskiego od przewozu przez Wisłę;
   d) Obszar dworski w Zabłotowie wspólnie z obszarem dworskim w Ilińcach powiatu Śniatyńskiego od przewozu przez Prut;
   e) Radzie powiatowej w Łańcucie od mostu na Wisłoku.
10. Obszarowi dworskiemu w Górze ropczyckiej wspólnie z gminą w Borku wielkim od mostów w Borku wielkim położonych. — Sprawozdawca poseł Badeni.

Koniec posiedzenia o godzinie 2 minut 45 po południu.

We Lwowie dnia 28. września 1882.

Marszałek krajowy:

Zyblikiewicz w. r.

Sekretarze:

Czaykowski Alfons w. r.

Jasiński Józef w. r.

Spis petycyi

wniesionych po dzień 28. września 1882.

419. Oddział radziechowski Towarzystwa pedagogicznego p. p. Romanowicza w sprawie reformy ustawy szkolnej.
420. Gmina miasta Rzeszowa p. p. Jędrzejowicza z prośbą, by kolej od brzegów Wisły do kolei transwersalnej zbudować się mająca, o Rzeszów się opierała.

421. Wydział powiatowy Rzeszów, przez p. Jędrzejowicza w tej samej sprawie.
422. Gmina miasta Leżajska p. p. Czartoryskiego o budowę drogi żelaznej z Jarosławia do Nadbrzeża.
423. Gmina Ulanów p. p. Czartoryskiego w sprawie powyższej.
424. Gmina Sokołów p. p. Fruchtmana o subwencyę na regulacyę rzek Świeca i Sukiel.
425. Gmina Łany Sokołowskie p. p. Fruchtmana w sprawie powyższej.
426. Wydział powiatowy Sanok p. p. Michała Popiela w sprawie przymusowego ubezpieczenia budynków włościańskich
427. Gmina Błożew p. p. Jankę o subwencyę na budowę mostu.
428. Gmina Strychańce p. p. Fruchtmanna o zapomogę z powodu szkół wyrządzonych klęską powodzi.
429. Michał Gaudyak, nauczyciel, p. p. Raciborskiego o zapomogę z powodu powodzi.
430. Józef Mlekodaj, wójt gminy Rabka p. p. Michała Popiela o wsparcie.
431. Amalia Abendroth p. p. Jana Czaykowskiego o subwencyę na kształcenie jej córki Ireny.
432. Antonina Slawiczek p. p. Ochrymowicza o zapomogę.
433. Albina Śliwińska p. p. Jocza o zapomogę.
434 Komitet dla niesienia pomocy pogorzelcom Jasienowa polnego p p Lenartowicza o zapomogę.
435. Gmina miasta Rzeszowa p. p. Jędrzejowicza o pożyczkę w wysokości 30.000 zł. na budowę szpitala.
436. Gmina Liszki p. p. Milieskiego o zapomogę na budowę szkoły.
437 Pięć gmin powiatu Czortkowskiego p. p. Goldmanna w sprawie mylnego wymiaru podatku gruniowego.
438. Przełożeństwo obszaru dworskiego w Załuczu p. p. Abrahamowicza w sprawie mylnego wymiaru podatku gruntowego.
439. Wydział powiatowy Staremiasto p. p. Michała Popiela w sprawie wprowadzenia nowych norm egzekucyjnych celem ściągania podatków.
440. Wydział powiatowy Brzozów p. p. ks. Buchwalda jak wyżej.
441. Wydział powiatowy Sanok p. p. Bielińskiego jak wyżej.
442. Antoni Gettlich dyrektor szkoły żeńskiej w Krakowie p. p. Romanowicza o podwyższenie rocznego dodatku do płacy.
443. Leopold Masiuk p. p. Jankę o veniam aetatis.
444. Wydział powiatowy Staremiasto p. p. Michała Popiela o podwyższenie płac nauczycielom szkół ludowych.
445. Włościanie z Błażowej i Piątkowej p. p. ks. Buchwalda z zażaleniem na postępowanie banku włościańskiego.
446. Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ przez p. Czerkawskiego o subwencyę na budowę zakładu.
447. Gmina miasta Sanoka, przez p. Bielińskiego, w sprawie zaprowadzenia w Sanoku Sądu kolegialnego.
448. Probostwo łacińskie w Haliczu, przez p. ks. Sawę, w sprawie mylnego wymiaru podatku gruntowego.
449. Gmina Pielawa, przez p. Czaykowskiego Alfonsa, w sprawie powyższej.
450. Komitet dla niesienia pomocy pogorzelcom w Tarnorudzie, przez p. Grocholskiego o wsparcie.

Alegat.

Petycya włościan z Błażowej i Piątkowej z zażaleniem na postępowanie Banku włościańskiego.

L. 589 p. 445.

Wysoki Sejmie!

My podpisani włościanie z Błażowy i Piątkowy, słyszeliśmy, że w tym miesiącu radzi we Lwowie Sejm, który przemyśliwa nad tem, jakby zaradzić biedzie w kraju, słysząc o biedzie pomyśleliśmy sobie, że nie ma już większych biedaków, jak są ludzie, którzy mają dług w Banku zwanym Włościańskim, gdyż ich życie ciągłym pasmem zmartwień, a w końcu ich czeka kij żebraczy. Mieliśmy tego wiele naocznych przykładów, a dziś widzimy, że to samo nas czeka, jeżeli nam kto rychło nie dopomoże. Dlatego kazaliśmy sobie napisać prośbę o to do Wysokiego Sejmu, o którym słyszeliśmy, że ma taką władzę, że układa i razem z Najjaśniejszym Cesarzem wydaje prawa i że nawet wysyła wezwania do c. k. Rządu, który go słuchać powinien:

A więc najprzód przedstawiamy nasze położenie:

1. Ja Gąsior Jan z Błażowy z pod nr. 132 zaciągnąłem w r. 1871 pożyczkę 300 zł, dostałem gotówką 260 zł. oddałem 810 zł., każą mi zapłacić jeszcze 105 zł. w. a.

2. Ja Wawrzyniec Maciołek z Piątkowy z pod Nr. 134 zaciągnąłem w r. 1874 na 11 morg. gruntu 250 zł. dostałem gotówką 203 zł., oddałem dotychczas 275 zł. a żądają jeszcze 278 zł. Z gruntu mego już sprzedałem 3 morgi, skąd uzyskane pieniądze bank włościański zabrał.

3. Ja Mucha Jan z Piątkowy z pod Nr. 69 zaciągnąłem na 12 morgów pożyczkę w kwocie 440 zł., dostałem gotówką jednak tylko 330 zł, zapłaciłem 270 zł a bank liczy sobie, że mu się jeszcze odemnie około 800 zł. należy. Dwa morgi gruntu już sprzedałem dla banku.

4. Ja Osip Jakób z Piątkowy z pod Nr. 45 zaciągnąłem na 12 morgów pożyczkę w sumie 400 zł. dostałem gotówką 330 zł., zapłaciłem już 503 zł a każą mi jeszcze 330 zł. zapłacić.

5. My Marcin i Zofia Dziepakowie zaciągnęliśmy na $1^1/_2$ morga w 1874 pożyczkę w sumie 50 zł. dostaliśmy gotówką 38 zł., oddaliśmy 53 zł. a liczą nam jeszcze długu około 60 zł.

6. Ja Józef Woźniak z Piątkowy z pod Nr. 15 zaciągnąłem na 16 morgów pożyczkę w sumie 300 zł. wziąłem gotówką 253 zł., zapłaciłem 220 zł. a wołają jeszcze 556 zł.

7. Ja Jakób Socha z Piątkowy z pod Nr. 42 zaciągnęłem w r. 1874 pożyczkę 200 zł., dostałem gotówką 161 złr. spłaciłem 146 zł. a powiedziono mi, że gdy w jesieni t. r. zapłacę 70 zł. to zostanie długu jeszcze 200 zł. w. a.

8. Ja Jan Rybka z Błażowy zaciągnąłem w roku 1872 pożyczkę 400 zł. miałem gotówką 330 zł. zapłaciłem 408 zł. 50 ct. a każą zapłacić jeszcze 506 zł 66 ct. Z 17 morgów gruntu na spłacenie banku byłem zmuszony sprzedać już 8 morgów.

9. My Maciej i Maryanna Kruczkowie z Błażowy pożyczyliśmy w roku 1874 na 16 morgów 200 zł., wziąłem gotówką tylko 151 zł., oddałem 125 zł. a każą mi płacić jeszcze 329 zł. 17 ct.

10. Ja Rybka Paweł z Błażowy wziąłem w roku 1871 pożyczkę 500 zł., spłaciłem 1100 zł. a bank liczy sobie jeszcze około 1000 zł. Z 20 morgów sprzedałem już 8 morgów na spłacenie banku. Wreszcie

11. My Paweł i Michał Szala zaciągnęliśmy w roku 1874 wspólnie na nasze realności pod L. 193 i 210 w Błażowie 600 złr., dostaliśmy gotówką tylko 490 zł., spłaciliśmy już 660 zł. a liczą sobie jeszcze około 700 zł.

Tak więc odkąd popadliśmy przed 8—10 laty w rękę banku włościańskiego, wytężamy wszystkie siły nasze, aby zadość uczynić zobowiązaniom w obec bankn, ale prawie zdaje się nam, że im więcej bankowi płacimy, tem skorzej rośnie dług nasz. Nie nmiemy pisać ani rachować, a mało który umie czytać, jakżesz biorąc pieniądze mogliśmy zrozumieć, jaki ciężar braliśmy na barki nasze i co nam zagraża.

Właściwie mówiąc, nie pojmowaliśmy w doręczonych nam książeczkach szeregów liczb, sposobn ich powstania i znaczenie ich dla nas i nie potrafilibyśmy obliczyć, ile za to, co nam bank dał, temuż bankowi zwrócić się zobowiązaliśmy.

Ówczas wierzyliśmy jakimś doradcom, którzy winszowali nam szczęścia, jakie nas ze strony banku spotyka przez to, że nam daje pieniądze.

Dopiero niejeden z nas, pracując krwawy lat dziesiątek na spłatę rat bankowych, począł pojmować biedę, w jaką się wplątał, i poznawać wartość pieniędzy i trudność wydobycia z ról naszych takiej ilości pieniędzy, jaką rok rocznie przez długi szereg lat bankowi płacić mieliśmy.

Poznanie to przyszło za późno, bo sądząc po tem, co przebyliśmy, straciliśmy nadzieję, że bez nadzwyczajnej pomocy damy sobie radę. — Chociaż bowiem pożyczka rozłożona była na kilkanaście lat, a niektórzy z nas w ciągu lat dziesięciu sumę o wiele znaczniejszą, niż pierwotnie zaliczony nam kapitał zwrócił przecież bank sumę drugi raz taką lub dwakroć większą niż pierwotna pożyczka do nas pretenduje. Jan Rybka naprzykład przed 11 laty wziął 500 zł. pożyczki, spłacił dotychczas 1100 zł. a ma jeszcze 1000 zł. zapłacić.

Nie wiemy. jak potrzeba liczyć, aby takie cyfry z rachunku wypadały, ale to zdaje się nam być jasnem, że jacyś ludzie bankowi z nas włościan niezmierne ciągną zyski. Jeżeli uprzytomnimy sobie ciężar naszej pracy, a skąpy z niej zarobek z jednej strony, zaś łatwość pracy tych z ludzi bankowych z którymi się spotykaliśmy a ogromne zyski banku, to chociaż zdając się na wolę Bożą na los nasz nie narzekamy i bankowi nie zazdrościmy, przecież dowiedzieć się jesteśmy ciekawi, czem ten bank na takie uprzywilejowane stanowisko kraju sobie zasłużył. Mówiono nam że bank przecież nie cygani, bo ma także swoje statuta, których trzymać się musi, a że statuta te potwierdził c. k. Rząd i że sam Rząd nad tym bankiem ma ciągły dozór, w końcu że w tych statutach napisano, że bank ma prawo tak nam rachować jak rachnje, wierzymy temu bardzo, bo sami słyszeliśmy jak się ten bank ces. król. nazywa, ale z tego wcale nie wynika, że statuta te są dobre i że jeżeli bank wedle nich postępuje nas ogromnie nie skrzywdzi, jeżeli zaś bank nas krzywdzi, to na to c. k. Rząd, który ma nad bankiem dozór pozwolić nie powinien, a jeżeli temu winne owe statuta, to te statuta zmienić lub poprawić kazać powinni.

Wspominano nam, że jest jakieś rozporządzenie Ministra z dnia 28. października 1865, Nr. 110 Dz. u. p. które bankom rozmaite nadaje przywileje, tak że człek często się jeszcze nie rozpatrzy a bank już rozpisuje na grunt licytacye, zdawałoby nam się przeto, że takiemu bankowi może p. Minister jak nadał, tak znowu odebrać takie przywileje, a bank nie mógłby tak nielitościwie występować.

Mówiono nam, że wyszło przed paru laty takie prawo, które lichwę zakazuje i że do wydania tego prawa jeden z naszych polskich posłów ś. p. Rydzowski głównie się przyczynił.

Prawo to naprzód dla kraju naszego wydane a potem dla całego państwa poprawione ma postanawiać że, „kto przy udzielaniu lub przedłużeniu kredytu lekkomyślność albo znaną mu konieczną potrzebę, upośledzenie umysłu, niedoświadczenie lub wzburzenie umysłowe biorącego kredyt wyzyskuje przez to, że każe sobie lub trzeciemu dać lub zapewnić takie korzyści majątkowe, które dla swej nadmierności ekonomiczną ruinę biorącego kredyt spowodować albo przyspieszyć mogą staje się winnym występku i ścisłym aresztem od jednego do trzech miesięcy trwającym lub grzywną od 100 do 500 złr ma być karanym“ a dalej, „że jeżeli z innego powodu a nie z powodu braku istoty czynu lub niedostateczności poszlaków karno sądowe ściganie miejsca nie ma, albo skazanie nie nastąpi, mimo to, gdy w postępowaniu spornem istnienie wyż wspomnionych

przypuszczeń wykazane będzie, sędzia cywilny winien interes nieważnym uznać i tak dający, jak biorący kredyt nawzajem zaliczone sobie kwoty wraz z ustawowymi procentami zwrócić sobie mają".

Ucieszyliśmy się bardzo tem prawem, bo zdawało nam się, że postanowienia jego do nas jako pokrzywdzonych lichwą banku włościańskiego słowo w słowo mają zastosowanie, korzyści bowiem jakie bank sobie od nas zapewnić kazał są tak bezmierne, że mimo najusilniejszych starań z naszej strony, ruiny majątków naszych sprowadzić musiało, a każdy z nas wyzyskanym został. Wszystkim bowiem wiadomem jest niedoświadczenie i upośledzenie umysłowe nas włościan którzy czytać, pisać i rachować nie umiemy, treści i doniosłości zobowiązania naszego nie rozumieliśmy znaczenia i sposobu obliczania procentów, procentów zwłoki i procentów od procentów nic pojmowaliśmy i nie pojmujemy, skutków działania naszego przewidzieć nie byliśmy zdolnymi a nawet wyobrażenia nie mieliśmy o tem, czemu w położeniu naszem, jako kilkomorgowych gospodarzy na lichej górskiej glebie podołać możemy a mianowicie że podołać będziemy mogli z gospodarstw naszych rok rocznie wydobyć takie kwoty pieniężne, jakie na zapłacenie rat bankowych były potrzebne.

Każdy z nas zresztą zgłaszając się o pożyczkę do banku, znajdował się w tej lub owej naglącej potrzebie. Większa część z nas potrzebowała koniecznie pieniędzy na spłacenie dawnych lichwiarskich długów żydowskich aby uniknąć grabieży i licytacyi gospodarstw naszych, innych przyciskało rodzeństwo dopominające się natarczywie skargami sądowemi o spłacki po ojcach, inny znowu poprawiać musiał upadającą chałupę.

Prawo wspomnione podobno od jesieni r. 1877 obowiązuje, myśmy jednak dotychczas na skutki prawa tego dla nas nadaremnie czekali. Bank pretensye swoje skarzy, sąd mu je przyznaje, a my z załamanemi rękami czekamy, rychło woźny sądowy wiadomość o licytacyi gruntów naszych nam przyniesie. Wprawdzie bank w ostatnich czasach zwolniał, nie tak rychło skarzy i licytacyi żąda, częściej i natarczywiej nas do zapłaty napomina i coraz nowe termina naznacza, to jednak, gdy z pretensyi swej nic nam nie spuszcza, wiemy już z doświadczenia, że zwłoka ta nie przyniesie nam ulgi, ale szkodę, pretensya banku bowiem chyżej się powiększa niżli płodność gruntów naszych wzrasta lub zarobek nasz się podnosi.

W utrapieniu tem naszem udaliśmy się do jednego adwokata aby nam co poradził i owo prawo na lichwę nam objaśnił.

On powiedział nam, macie słuszność i prawo za sobą, jeżeli jednak chcecie z prawa na lichwę wydanego przeciw Bankowi włościańskiemu korzystać, każdy z pomiędzy was osobno przeciw Bankowi proces wytoczyć i żądać musi, aby Sąd umowę pożyczkową z Bankiem zawartą unieważnił. Nie wiemy, czy adwokat prawdę mówił, ale jakbądź jest, my procesów prowadzić nie możemy, bośmy ludzie biedni, a każdy proces dużo pieniędzy, straty czasu i zmartwienia kosztuje, i Bóg wie, jaki jego koniec.

Myślimy sobie jednak tak, że jeżeli ów adwokat mówił prawdę i my mamy słuszność i prawo za sobą, to czyż koniecznie potrzeba procesów? Niech Bank dobrowolnie prawo nasze uzna krzywdy nam nie robi, z nami się obrachuje licząc sobie prawne procenta po 6% a 1% lub 2% nadwyżki na koszta swej administracyi. Jeżeli zaś Bank na to zgodzić się nie zechce, niech zmusi go do tego c. k. Rząd, który ma nad nim dozór, a zmusić go może do tego łatwo, jeżeli mu zagrozi odjęciem rozmaitych przywilejów lub nawet koncesyi. Nie można tu mówić o jakichś nabytych prawach banku lub wzdrygać się przed tem, że akcye banku spadną, albowiem wtedy, kiedy bank fundowano i statuta jego układano i zatwierdzono, dozwoloną była największa lichwa. Od tego jednak czasu stosunki się zmieniły. Ustawy państwowe uznały lichwę jako „interes brzydki i przeciwny moralności" a konsekwentnie do tego postanowiły (§. 13 ustawy z dnia 28. maja 1874) że postanowienia ustawy tej mają moc wstecz obowiązującą, t. j. że mają zastosowanie na wszystkie interesa przed wydaniem ustawy zawarte. Jak przeto pojedyńczy lichwiarz nie może się powoływać na nabyte prawo, nie może na takowe powoływać się i bank włościański.

Pojmujemy że c. k. Rząd wtedy, kiedy przedłożono mu do zatwierdzenia statuta banku włościańskiego, nie znalazł prawnej przeszkody do udzielnia im zatwierdzenia, ze zmienionym jednak

duchem ustawodawstwa statuta te i działanie banku utraciły prawną podstawę, a zatem i racyę bytu zwłaszcza, że interesa banku włościańskiego obrachowane są na stan włościański, który jest umysłowo nierozwinięty i niedoświadczony tak, że interesa kredytowe z nim zawierane jeżeli tylko grzeszą nadmiernością zastrzeżonych korzyści, ryczałtem pod ustawę przeciw lichwie podciągnąć można.

Zdaniem naszem przeto cesarsko królewski Rząd nie tylko ma prawo, ale i obowiązek postarać się o to, aby statuta i postępowanie banku włościańskiego do ducha ustawodawstwa naszego były zastosowane i aby bank włościański dawniejsze a dotychczas nieukończone interesa wedle słuszności i prawa z dłużnikami swemi uregulował.

Zdanie Wysokiego Sejmu w tej sprawie wiele zaważy i Wysoki Sejm sam najlepiej osądzi co zrobić należy, aby nam pomódz, a gdy wiemy o tem, iż Wysoki Sejm niczego więcej nie pragnie, jak usunąć panującą biedę, a podnieść dobrobyt w kraju, ośmieliliśmy się przypomnieć jeszcze ten jeden powód ruin majątkowych w kraju i prosić o możliwą a rychłą pomoc.

Jan Gąsior, Wawrzyniec Maciołek, Jan Mucha, Jakób Osipa, Józef Woźniak, Jakób Socha, Marcin Dziepak, Zofia Dziepakowa, Jan Rybka, Paweł Szala, Michał Szala, Maciej Kruczek, Maryanna Kruczkowa, Paweł Rybka — nieumiejących pisać podpisałem na żądanie

Podpis nie czytelny.